

Är personuppgiftslagen otidsenlig i en alltmer globaliserad och uppkopplad värld?

- i synnerhet med avseende på sociala medier och molntjänster

Nils Wijkmark

Kandidatuppsats i handelsrätt

[IT-rätt]

HT 2012

Handledare

Jonas Ledendal

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

1. Inledning	11
1.1 Bakgrund.....	11
1.2 Syfte och frågeställning	12
1.3 Avgränsningar.....	13
1.4 Metod och material	14
1.5 Disposition	15
2. Bakgrund - teknisk utveckling och globalisering	17
2.1 Inledning	17
2.2 Internet.....	17
2.3 Sociala medier.....	18
2.3.1 Rättsliga aspekter för sociala medier	19
2.4 Molntjänster	20
2.4.1 Rättsliga aspekter för molntjänster	20
2.5 Globalisering och teknisk utveckling	21
2.6 Teknikoberoende och teknikneutral lagstiftning	22
3. Rättsutvecklingen	25
3.1 Inledning	25
3.2 Datalagen	25
3.3 EG:s dataskyddsdirektiv	26
3.4 Personuppgiftslagen.....	27
3.4.1 Inledning	27
3.4.2 Allmänna bestämmelser.....	28
3.4.3 Tillämpningsområde	29
3.4.4 Grundläggande krav på behandling av personuppgifter	30
3.4.5 Överföring av personuppgifter till tredje land	30

3.5	EU:s förslag till uppgiftsskyddsförordning.....	31
4.	Analys av dataskyddsförordningens viktigaste förändringar – ur ett EU-rättsligt och svenskt perspektiv	33
4.1	Inledning.....	33
4.2	Förbättra individens möjlighet att kontrollera sina personuppgifter	34
4.2.1	Rätten att bli glömd.....	34
4.2.2	Samtycke.....	35
4.2.3	Dataportabilitet	36
4.2.4	Analys	36
4.3	Behovet av flexibla verktyg och mekanismer för att möta globaliseringens utmaningar	38
4.3.1	Tredje lands omfattning av EU-regler	38
4.3.2	Analys	39
4.4	Förbättra individens sätt att utöva sina rättigheter.....	39
4.4.1	Enligt EG-direktivet och Personuppgiftslagen	39
4.4.2	Enligt förslaget till ny uppgiftsskyddsförordning.....	40
4.4.3	Analys	41
4.5	Datainspektionens yttrande till förslag om ny uppgiftsskyddsförordning.....	41
4.5.1	Generella synpunkter	42
4.5.2	Särskilda synpunkter.....	43
4.5.3	Analys	43
5.	Sammanfattning och slutsatser.....	45
	Källförteckning.....	49
	Rättsfallsförteckning	51

Sammanfattning

Den tekniska utvecklingen och globaliseringen har i grunden förändrat hur personuppgifter samlas in, sprids, används och överförs. Det som var aktuellt under början och mitten av 90-talet är idag förpassat till historien. Nya sätt att sprida stora mängder information genom sociala nätverk och så kallade molntjänster tillhör idag vardagen för många av Europas 250 miljoner internetanvändare¹. Samtidigt som allt fler, medvetet eller omedvetet sprider personuppgifter är sådan information också en tillgång för företagen. Att samla in, sammanställa och utvärdera potentiella användare eller kunders uppgifter är en viktig del inom näringsverksamheten.

I den digitaliserade värld vi lever i har den enskilde individen en rättighet att åtnjuta en kontroll över sina personuppgifter och utöva sina rättigheter därefter. För att sådan kontroll och sådana rättigheter skall kunna tillgodoses erfordras en modern och enhetlig lagstiftning som ser till såväl individens som företagets bästa.

Den lagstiftning som i Sverige reglerar frågor avseende skyddet kring personuppgifter är personuppgiftslagen. Denna trädde i laga kraft 1998 till följd av EG:s dataskyddsdirektiv av den 24 oktober 1995. På tiden för personuppgiftslagens införande stod EU och Sverige inför andra utmaningar än de vi möter idag. Genom EG-direktivet fick EU en mer enhetlig och harmoniserad lagstiftning som tog fasta på två av de viktigaste målen för den europeiska integriteten, nämligen skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna samt det fria flödet av personuppgifter. EG-direktivet kom därför att bli en milstolpe i dataskyddets historia. Det antogs dock inte för 17 år sedan när internet fortfarande var förhållandevis nytt att den digitala miljön skulle vara mycket mer än bara internet. Därför har kommissionen i ett förslag till Europaparlamentet föreslagit en ny dataskyddsförordning som omdanas i grunden. Genom denna hoppas EU kunna bygga ett modernt, starkt, enhetligt och heltäckande skydd för personuppgifter.

Har den enskilda individen mot bakgrund av personuppgiftslagen möjlighet att kontrollera sina personuppgifter och utöva sina rättigheter, i synnerhet då sådana uppgifter behandlas på sociala medier och via molntjänster eller har tekniken och globaliseringen hunnit ikapp lagstiftningen? Syftet med denna uppsats är att söka svar på huruvida personuppgiftslagen är otidsenlig i en alltmer globaliserad och uppkopplad värld.

---

¹ KOM(2012) 9 slutgiltig, s. 2

Summary in English

Rapid technological developments and globalization have profoundly changed the way personal information is collected, spread, used and transferred. What was relevant during the early and mid 90's is now history. New ways to disseminate large amounts of information through social networks and so-called cloud services or cloud computing is today part of modern life for many of Europe's 250 million Internet users. The personal information that individuals spread and transfer is at the same time a major asset for companies. To collect, compile and evaluate potential users and customers personal information and behavior is an important part of today's business.

Although we live in a highly digitized world where information is spread daily and globally, each person has the right to control his or her personal information and also to exercise their rights in this regard. To meet such control and rights requires a modern, uniform and robust set of rules that ensures the individuals' rights as well as the best possible conditions for companies.

In Sweden the so-called "Personuppgiftslagen" regulates issues relating to protection of personal data. This legislation became valid in 1998 as a result of the EC Data Protection Directive of 24th October 1995. At the time of the introduction of "Personuppgiftslagen", the EU and Sweden were facing other challenges than the ones they are facing today. The EC directive gave the EU a more coherent and harmonized legislation that took on two of the main objectives of the European integrity, namely the protection of fundamental rights and freedoms, and the free flow of personal data. The EC Directive therefore came to set a milestone in the history of personal data protection. It was not assumed though, seventeen years ago when the Internet was still relatively new, that the digital environment would develop to involve much more than just the Internet. Therefore the Commission, in a proposal to the European Parliament, proposed a new data protection regulation that is radically changed in comparison to the old one. Through this new regulation, EU intends to build a modern, strong, coherent and comprehensive protection for personal data.

In the context of "Personuppgiftslagen"; has the individual the ability to control his/her personal information and exercise their rights, especially when personal data are processed on social media and via cloud services? Or have technological progress and the continuing globalization made the current law obsolete? The purpose of this thesis is to investigate and analyze if "Personuppgiftslagen" is appropriate and accurate in an increasingly technologically focused and connected world.

Förkortningar

a.a	Anfört arbete
EU	Europeiska Unionen
ibid.	”På samma ställe”
PuL	Personuppgiftslagen (SFS 1998:204)
SCB	Statistiska Centralbyrån
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar

Förklaringar

<i>Wide Area Network</i>	Förkortat WAN är inom datorkommunikationen ett datornätverk som är så stort att det omfattar exempelvis ett land eller globala landmassor.
<i>Gateway</i>	Är en nätverksnod ² som kopplar ihop två olika nätverk som använder sig av olika nätverksprotokoll.
<i>http</i>	Är det kommunikationsprotokoll som används för att överföra webbsidor på informationsnätverket, World Wide Web (se 2.1.1 om www) på Internet.
<i>HTML</i>	Förkortning för Hypertext Markup Language, är ett märkspråk och webbstandard för strukturering av text, hypertext, media och inbyggda objekt på exempelvis webbsidor.
<i>Web browser</i>	Är program för att hämta, tolka och återge dokument kodade i HTML som lagts upp på webbservrar på Internet.
<i>Web sites</i>	Är en sammanhängande samling av texter, dokument, bilder och multimedia som lagras på en webserver, och som är nåbar över webben (www).
<i>Web server</i>	Används för att beteckna antingen ett datorprogram som kan användas för att distribuera en webbplats bestående av en eller flera webbsidor, eller en dator som kör sådan programvara. ³

---

² Inom området datorkommunikation är en nod en slutpunkt eller en omkopplingspunkt för datatrafiken

³ Informationen är hämtad från www.wikipedia.se, 2012-08-14

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt statistiska centralbyråns publikation, ”personers användning av datorer och internet”, är Sverige ett av de länder i Europa med högst andel (dryga 50 %) personer i åldern 16-74 år som deltagit på sociala medier under det första kvartalet av 2011.⁴ I åldern 16-24 är motsvarande siffra häpnadsväckande 95 %⁵. Det råder således inget tvivel om att sociala medier tagit Sverige med storm de senaste åren och kommit att bli en plattform för social interaktion mellan ett stort antal människor. Trots det faktum att mer än 9 av 10 personer i åldrarna 16-24 använt sig av sociala medier under det första kvartalet av 2011 känner sig endast 26 % helt säkra.⁶ En starkt bidragande orsak till sådan osäkerhet beror på att användaren måste dela med sig av sina personuppgifter. Samtidigt anser 74 % av européerna att utlämnande av personuppgifter är en del av den moderna vardagen⁷.

I vimlet av all statistik och siffror finns vissa motsägelsefulla resultat. Samtidigt som en stor mängd människor använder sig av sociala medier känner sig endast ett fåtal säkra. Anledning till detta är att de bland annat måste utlämna personuppgifter. Trots detta är en stor majoritet medvetna om att utlämnande av personuppgifter tillhör den moderna vardagen. Det är i sig inget konstigt med att personuppgifter behandlas, överförs och lagras så länge detta sker inom ramen för det regelverk som står att finna i personuppgiftslagen eller så länge någons personliga integritet inte kränks. En fråga som uppkommer alltmer frekvent är dock huruvida personuppgiftslagen från 1998 som i sin tur bygger på ett EG-direktiv från 1995 har följt med den tekniska utveckling och globalisering som skett sedan dess införande för 17 år sedan.

---

⁴ <http://scb.se>, ”personers användning av datorer och internet” s. 63, 2012-04-18

⁵ a.a. s. 38

⁶ Eurobarometerundersökning 359, ”Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union, 2011, s. 2

⁷ <http://scb.se>, ”personers användning av datorer och internet” s. 1, 2012-04-18

När dagens personuppgiftslag trädde i kraft tog lagstiftaren delvis sikte på att Internet börjat blomstra på allvar. Internets framfart är emellertid historia och likaledes den lag som syftade till att reglera bland annat skyddet för den enskilda individens personuppgifter på internet. Istället möter världen idag en era där tjänster och applikationer, som visserligen är möjliga tack vare internet, är den styrande mekanismen.

Så sent som i januari i år lämnade därför kommissionen i ett förslag till Europaparlamentet en allmän uppgiftsskyddsförordning med avseende på behandling av personuppgifter. I denna förordning finns såväl helt nya regler som modifikationer av regler som infördes i och med EG-direktivet från 1995. Regler som berör individens kontroll av personuppgifter, dess rättigheter och möjligheten till uppgiftsportabilitet är några av punkter de som för sociala medier och molntjänster förefaller mycket intressanta. Kan sådana nya och modifierade regler göra personuppgiftslagstiftningen mer tidsenlig i en alltmer globaliserad och uppkopplad värld?

1.2 Syfte och frågeställning

Denna uppsats syftar till att åskådliggöra huruvida gällande lagstiftning för den enskildas rätt till skydd av personuppgifter är otidsenlig i en uppkopplad värld. Det faktum att personuppgiftslagen infördes i en tid då internet låg i sin linda och gemene man inte hade samma möjligheter att samla in, överföra och dela personuppgifter ger per se upphov till ifrågasättandet av dess tidsenlighet. Avsikten är således att söka föra ett jämförande resonemang kring vissa centrala begrepp och idéer som för uppsatsens frågeställning är relevanta. För att uppnå och besvara ett sådant resonemang kommer delar av personuppgiftslagen jämföras och analyseras i ljuset av dataskyddsförordningen.

Med ovan anförda syfte i beaktning har uppsatsen författats mot bakgrund av följande problemformulering:

Är personuppgiftslagen otidsenlig i en alltmer globaliserad och uppkopplad värld?

– i synnerhet med avseende på sociala medier och molntjänster

- Vilken påverkan har den tekniska utvecklingen och globaliseringen haft på skyddet för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter?
- Vad föreskriver gällande rätt om individens kontroll och rättigheter kring personuppgiftsskydd samt tillsynsmyndigheters befogenheter?
- Vad görs inom Europeiska Unionen för att förbättra individers kontroll och rättigheter och är detta adekvat?

1.3 Avgränsningar

För att få till stånd en tillfredsställande uppsats har vissa avgränsningar varit tvungna att göras. I det förslag som kommissionen ställt till Europaparlamentet har den rättsliga ramen bestått av två lagstiftningsförslag nämligen:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets **förordning** om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning) samt,

- Förslag till Europaparlamentet och rådets **direktiv** om skyddet av enskilda vid behöriga myndigheters behandling av personuppgifter i syfte att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, samt fri rörlighet för sådana uppgifter^{8,9}.

Endast den första av två ovan nämnda rättsakter ligger till grund för framställningen. Dess bakgrund och innebörd står att finna i kommissionens meddelande ”*skydd av den personliga integriteten i en uppkopplad värld*”¹⁰. Författaren bygger således i stort hela kapitel 5 på detta meddelande eftersom KOM (2012) 11 (allmän uppgiftsskyddsförordning) endast är en mer detaljerad beskrivning av den nya rättsliga ram för skyddet av personuppgifter i EU som presenteras i meddelandet KOM(2012) 9. En sådan given avgränsning blir mer hanterbar för en kandidatuppsats omfång.

Det råder inget tvivel om att den förordning kommissionen lämnat till Europaparlamentet behandlar flera punkter som direkt eller indirekt berör sociala medier och molntjänster med avseende på den enskilda individens skydd av personuppgifter. I denna uppsats kommer dock endast några av dessa att lyftas fram. Dessa är:

- *Individens kontroll av personuppgifter*
- *Tredje lands möjligheter att omfattas av EU-regler samt,*
- *Individens möjlighet att utöva sina rättigheter*

Vidare har avgränsning gentemot vissa grundläggande fri- och rättigheter fått företas. Offentlighetsprincipen, yttrandefriheten och andra närliggande fri- och rättigheter omnämns visserligen i viss utsträckning, men någon djupare analys av dess innebörd och förhållande till skyddet av personuppgifter kommer inte att göras. En sådan intressekonflikt kan i sig vara mer än tillräcklig för en kandidatuppsats.

---

⁸ KOM(2012) 10 slutlig – ”om skydd för enskilda personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter”

⁹ KOM(2012) 11 slutlig – ”om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning)”, s.1

¹⁰ KOM(2012) 9 slutlig – ”Skydd av den personliga integriteten i en uppkopplad värld. En europeisk ram för personuppgiftsskydd för tjugohundratalet”

Det kommer inte heller göras någon djupare analys av påföljder vid brott eller den Europeiska synen på polisiärt och straffrättsligt samarbete. Författaren är medveten om att alla dessa aspekter är av intresse för ämnesområdet som sådant men har valt låta brott- och straffrättsliga infallsvinklar ligga utanför uppsatsens avgränsning.

Avslutningsvis har också artikel 29-gruppen lämnats utan vidare analys. Dess uppgift är att se till att EG-direktivet tillämpas på ett enhetligt sätt i medlemsstaterna. Gruppens namn härstammar från artikel 29 i dataskyddsdirektivet och i artikel 30 finns bestämmelser om gruppens uppgifter.¹¹

1.4 Metod och material

Uppsatsen är författad med utgångspunkt i traditionell rättsdogmatisk metod¹². För att uppfylla uppsatsens syfte har således gällande rätt, förarbeten, direktiv och förordningar, meddelanden, doktrin och praxis använts som ett led i att söka öka förståelsen av vissa centrala utgångspunkter och grundläggande begrepp. Avsikten med uppsatsen har varit att söka nå fram till en slutsats om vad lagen är idag och om denna är tidsenlig eller ej samt undersöka vad som görs på rättsområdet. Enkelt uttryckt har således befintlig lagstiftning använts i ett jämförande syfte för att se om denna är tidsenlig i en tid som präglas av teknisk utveckling och globaliseringen. Det faller sig naturligt att, i de fall studier görs, se till vad som i dagsläget görs på rättsområdet genom att titta på meddelanden, yttranden och förslag till förordningar. Sådana dokument har därför fått mycket stor plats i uppsatsen

Inom vissa tekniska områden har det visat sig svårt att finna svensk doktrin varför också utländsk doktrin använts i den utsträckning som ansetts behövlig.

Uppsatsens frågeställning är i allra högsta grad aktuell varför det stundtals visat sig svårt att hitta en mångfald av doktrin som behandlar det specifika ämnet. Istället har datainspektionens hemsida samt artiklar från sakkunniga och EU fått ta förhållandevis stor plats. Exempelvis har författaren under 4.1 valt att använda sig av ett faktablad från europakommissionens hemsida. Liknande information står visserligen att finna i diverse rättslig litteratur men är då inte lika överskådligt sammanställd, mycket på grund av frågeställningens dynamiska karaktär.

De rättsfall som omnämns i uppsatsen fungerar enbart som exempel och refereras därför endast i all enkelhet i uppsatsens fotnoter.

Läsaren bör uppmärksamma att endast material publicerat fram till och med den 15 oktober 2012 har beaktats i framställningen av denna uppsats.

---

¹¹ <http://www.datainspektionen.se/om-oss/internationellt-arbete/artikel-29-gruppen1/>, 2012-08-22

¹² C. Sandgren, "Rättsvetenskap för uppsatsförfattare", 2007, s. 37

1.5 Disposition

I uppsatsens andra kapitel ges läsaren en bakgrund till några av de tekniska fenomen som tillsammans med globaliseringen har omdanat sättet att samla in, sprida, använda och föra över personuppgifter. Presentationen av den tekniska utvecklingen och globaliseringen åskådliggörs ur två perspektiv, hur det såg ut förr å ena sidan och hur det ser ut idag å den andra. Här får läsaren också en förklaring av de lagtekniska svårigheter som kan tänkas uppstå när reglering av teknik tas fram.

I uppsatsens tredje kapitel presenteras den rättsutveckling som skett inom området för skydd av personuppgifter. Läsaren får i detta kapitel följa med på en historisk resa från tidigt 70-tal då datalagen implementerades i Sverige till det förslag som kommissionen lagt fram till Europaparlamentet så sent som i januari i år.

Tanken är att få en övergripande bild om hur rättsläget har sett ut och hur den tekniska utvecklingen och globaliseringen som presenterats i det föregående kapitlet har påverkat lagstiftningen.

Uppsatsens fjärde kapitel lyfter fram de likheter och skillnader som finns i nu gällande rätt och det förslag till uppgiftsskyddsförordning (KOM(2012) 11) som kommissionen lämnat. Häri tas fasta på några specifika modifikationer av befintliga regler samtidigt som några helt nya regleringar presenteras. För att göra detta så överskådligt som möjligt för läsaren inleds varje avsnitt i detta kapitel med en beskrivning om vad EG-direktivet och personuppgiftslagen stipulerar om vissa för sociala medier och molntjänster viktiga frågor. Samma frågor belyses därefter mot bakgrund av vad som stadgats i den nya uppgiftsskyddsförordningen. Avsnittet avslutas med en analys.

I det femte och sista kapitlet ges några av författaren avslutande kommentarer kring uppsatsens kärnfrågor som ett led i att söka svar på om personuppgiftslagen är otidsenlig i en alltmer uppkopplad värld.

Uppsatsen kan visuellt sägas vara uppbyggd enligt följande modell:

Kapitel 1	Kapitel 2	Kapitel 3	Kapitel 4	Kapitel 6
				
Syfte & Frågeställning	Bakgrund (teknisk utveckling, globalisering)	Rättsutvecklingen	Analys	Sammanfattning och slutsatser

Författaren hoppas med denna disposition ge läsaren en klar bild och röd tråd genom hela uppsatsen.

2. Bakgrund - teknisk utveckling och globalisering

2.1 Inledning

Vad menar vi med internet? Vad är sociala medier och molntjänster? Vad skiljer egentligen dessa åt? Dessa är centrala frågor som mer eller mindre måste redas ut för att ge uppsatsen ett grundfundament att bygga vidare på. De begrepp som presenteras i detta kapitel är av vid karaktär och kan därför inte ges en uttömmande förklaring. Kapitlets syfte är istället att ge läsaren en övergripande bild av dess betydelse.

2.2 Internet

Internet som det ser ut idag kom till Sverige 1988 till följd av de universitetsnät som under 80-talet exploderat runt om i Europa.¹³ Någon allmänt vedertagen definition av internet står ej att finna. Ett begrepp som emellertid används och som många sakkunniga inom området med stor sannolikhet står bakom är att internet kan definieras som: *"network of networks"*.¹⁴ Innebörden av detta förklaras enklast genom ett exempel:

"Tänk dig ett företag som inom företaget låter anställda dela filer, skrivare etc. - vi kallar detta "departementnätverk". Detta så kallade "departementnätverk" kan låta kopplas till andra liknande nätverk och skulle därigenom utgöra ett, vad vi kallar, "Wide Area Network". Ett sådant kan upprättas mellan olika kontor på olika geografiska platser. Låt sedan dessa kopplas samman till en "gateway" vad som nu skapats kan anses utgöra ett mikroskopiskt "Internet".¹⁵

Exemplet illustrerar internets väldiga omfattning och framhåller därigenom också de svårigheter som kan tänkas uppstå då regler som berör internet skall lagstadgas. Då dagens personuppgiftslag infördes grundades detta på EG:s dataskyddsdirektiv¹⁶ som framarbetades under 90-talets tidiga år – då internet endast var ett okänt universitetsnät¹⁷.

---

¹³ T. Carlén-Wendels, "Nätjuridik", 2000, s. 35

¹⁴ L. Edwards – C. Waelde, "Law & the Internet", 1997, s. 14

¹⁵ L. Edwards – C. Waelde, "Law & the Internet", 1997, s. 15

¹⁶ EG-direktivet 95/46/EG – om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet för sådana uppgifter

¹⁷ T. Carlén-Wendels, "Nätjuridik", 2000, s. 78

Den tekniska utveckling och globalisering som skett, mycket tack vare internet, sedan dess är en av de faktorer som främst ligger till grund för dagens debatt kring skyddet av personuppgifter i en uppkopplad värld.

Den viktigaste enskilda uppfinningen för internet som det ser ut idag är world wide web (i det kommande endast web eller webben). Dess primära syfte kan enkelt uttryckt sägas vara att hålla reda på adresser och dokument som florerar på internet.¹⁸ Det är dock inte helt ovanligt att internet förväxlas med begreppet web eller webben. Enkelt uttryckt kan de båda begreppen särskiljas genom att internet kan sägas vara kommunikationskanalens ryggrad medan webben kan sägas vara en applikation som verkar på den ryggraden i syfte att forma grundläggande standarder. Sådana standarder kan ta sig uttryck i flera olika former men är på ett eller annat vis sammankopplade. De vanligast förekommande är de som kallas *http*, *HTML*, *Web browser*, *web server* samt *web sites*.¹⁹ En sådan sammankoppling torde enklast förstås genom ett kort exempel:

För att få tillgång till sociala medier (web sites), krävs en web browser vilken tillåter användaren att läsa webbdokument (HTML dokument). En web site är i sin tur uppbyggd av en mängd HTML dokument som normalt ligger lagrade på en web server.

Det kan sålunda konstateras att bakom det så vanligt förekommande sociala medierna finns en skog av tekniska lösningar som gör denna tjänst möjlig. Tanken är inte att i denna uppsats utförligare beskriva lösningen bakom tekniken utan endast att ge läsaren en mycket överskådlig förståelse av teknikens komplexitet.

2.3 Sociala medier

Malin Forsman skriver i sin bok internetpublicering och sociala medier – en juridisk vägledning att:

*”Sociala medier betecknar aktiviteter som kombinerar teknik, social interaktion och användargenererat innehåll. Det kan ta sig uttryck t.ex. genom internetforum, communities, bloggar, wikier, gruppvara, poddradio eller artikelkommentarer”.*²⁰

Vad som huvudsakligen skiljer sociala medier från internet (för vilken innebörden har redogjorts ovan) är främst det krav som ställs på *”social interaktion”* samt *”användargenererat innehåll”*. Ett digitalt innehåll anses användargenererat när det är skapat av en användare på en webbtjänst. Ett sådant innehåll kan ta sig formen av exempelvis bilder eller texter, i större eller mindre omfattning, på Facebook, Twitter eller andra typer av sociala medier.²¹ När sådant innehåll ger upphov till social interaktion, det vill säga andra kan ta del av samt ge synpunkter på och kommentera innehållet torde vissa rättsliga aspekter uppstå.

---

¹⁸ T. Carlén-Wendels, ”Nätjuridik”, 2000, s. 34 f.

¹⁹ P. Beynon-Davies, ”e-business”, 2004 s. 172 ff.

²⁰ M. Forsman, ”Internetpublicering och sociala medier – en juridisk vägledning”, 2011, s. 27

²¹ http://sv.wikipedia.org/wiki/Anv%C3%A4ndargenererat_inneh%C3%A5ll, 2012-05-11

En intressant skillnad mellan sociala medier och tidigare kommunikationskanaler är den som aktualiseras av det faktum att sociala medier fungerar som ett kommunikationsnätverk där ”många når ut till många”. Tidigare kommunikationsmedel genom vilka personuppgifter behandlats har antingen varit uppbyggda genom en så kallad ”en-till-en-kommunikation”, exempelvis telefonen eller genom ”en-till-många-kommunikation” exempelvis TV och radio. Det förhållandet att sociala medier i all väsentlighet skiljer sig från mer traditionella kommunikationskanaler i den bemärkelse att användare dels når ut till många dels kan ta del av och kommentera varandras texter, bilder eller Facebook-sidor är i sig en utveckling som lagstiftaren inte tidigare behövt ta hänsyn till.

2.3.1 Rättsliga aspekter för sociala medier

Att enskilda individer via sociala medier exempelvis kan skapa en Facebook-sida, kommentera ett inlägg eller twittra har visat sig medföra att en individs personuppgifter kan komma att behandlas, vilket i sin tur innebär att de regler som finns stipulerade i personuppgiftslagen aktualiseras.²² De regler som stadgas i personuppgiftslagen skiljer sig dock åt beroende på om de personuppgifter som behandlas är strukturerade eller ej. I huvudsak kan de personuppgifter som behandlas via sociala medier i lagens mening sägas vara ostrukturerade. I ett sådant fall är publicering tillåten så länge de uppgifter som publiceras inte är kränkande enligt 5 a § samt att vissa krav på säkerhet i enlighet med 30-31 §§ personuppgiftslagen är uppfyllda. I det fall uppgifter behandlas på ett strukturerat sätt genom exempelvis ett register eller annan databas gäller dock personuppgiftslagen i sin helhet.²³

Enligt datainspektionen skiljer sig ansvaret för ett inlägg eller publicering åt beroende på vilken typ av sociala medier som brukats. De har i sin publikation ”personuppgifter och sociala medier” från augusti 2010 konstaterat att en organisation som innehar en Facebook-sida är ansvarig för de personuppgifter som egenhändigt publiceras likväl som för de uppgifter andra publicerar. Hade samma organisation haft ett twitterkonto hade dock reglerna skiljt sig åt. I sådant fall är organisationen endast ansvarig för de personuppgifter som de publicerar och således inte för andra twittrandes inlägg. Anledningen härom beror på att organisationen i det sistnämnda fallet inte kan påverka publiceringen av andras inlägg.²⁴

Det kan konstateras att något helt entydigt regelverk som behandlar och täcker moderna företeelser såsom sociala medier är svårt att finna. Vare sig det gäller sociala medier eller molntjänster har datainspektionen vid åtskilliga tillfällen fått dra nya slutsatser och fatta nya beslut för att möta den globalisering och tekniska utveckling som vi idag står inför.

---

²² <http://www.datainspektionen.se>, ”personuppgifter i sociala medier”, s. 1, 2012-08-13

²³ <http://www.datainspektionen.se>, ”personuppgifter i sociala medier”, s. 4, 2012-08-13

²⁴ <http://www.datainspektionen.se>, ”personuppgifter i sociala medier”, s. 2, 2012-08-13

2.4 Molntjänster

Begreppet molntjänster²⁵ är knappast entydigt. Enligt Roger Hellström²⁶ kan begreppets kärnbetydelse något förenklat sägas utgöras av:

*”en teknologi som gör det möjligt att hantera datorprogram, datalagring, processorkraft och kapacitet på en extern resurs (ett moln) via Internet”.*²⁷

Karakteristiskt för molntjänster är att användaren sällan har vetskap eller kontroll över den informationsdata som molntjänsten lagrar samt att denne delar dessa resurser med andra användare. Begreppet som sådant antyder att den data eller information som finns lagrad i molnet inte fysiskt existerar, så är dock inte fallet. Genom så kallade molntjänster kan istället data sägas distribueras på ett antal olika servrar (fjärrservrar) vilka olika användare har tillgång till. Således finns alltid information lagrad på ”molntjänstleverantörens” datorer/servrar som i sin tur visserligen kan växla plats beroende på exempelvis kapacitetsutrymme.²⁸

2.4.1 Rättsliga aspekter för molntjänster

Frågor avseende molntjänster och personuppgifter diskuteras idag flitigt av jurister. Anledningen härom torde bero på den komplexitet som molntjänster, ur ett rent lagtekniskt perspektiv utgör. Den som tillhandahåller en molntjänst är enligt lagens mening också personuppgiftsansvarig²⁹ och har således alltid ansvaret för de personuppgifter som samlas in och bearbetas.³⁰ Det ställs enligt 9 § i personuppgiftslagen ett antal grundläggande krav på den personuppgiftsansvarige som måste uppfyllas av den som tillhandahåller en molntjänst. Det är dock inte helt ovanligt att leverantörer anlitar underleverantörer som i sin tur utför hela eller delar av tjänsterna. Sådana underleverantörer omfattas i princip alltid av begreppet personuppgiftsbiträde³¹. Ett sådant förhållande ger upphov till avtalsrättsliga aspekter mellan de båda parterna som inte alltid är helt okomplicerade. I det fall en personuppgiftsansvarig anlitar flera underleverantörer som i sin tur bedriver sin verksamhet utanför Sverige uppstår många juridiskt komplicerade ställningstagande enligt nu gällande personuppgiftslag.³² Datainspektionen har genom olika uttalanden sökt klargöra de olika krav som ställs enligt personuppgiftslagen och framhävt vikten av att dessa följs.³³ Det ter sig dock sannolikt att det finns ett särskilt behov av att närmare granska och reglera de frågor som berör personuppgifter via molntjänster för att såväl underlätta användandet av denna sköna digitala värld samtidigt som kontrollen över den enskildes personuppgifter stärks.

---

²⁵ Exempel på molntjänster är iCloud, Google App Engine, etc.

²⁶ Advokat och delägare på advokatfirman Flygia

²⁷ R. Hellström, ”På molnfronten intet nytt? Vissa rättsliga aspekter på molntjänster”, 2011, s. 1

²⁸ ibid.

²⁹ 3§ PuL ”den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter”

³⁰ M. Moreira, ”Lov & Data”, 2010

³¹ 3§ PuL ”den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning”

³² R. Hellström, ”På molnfronten intet nytt? Vissa rättsliga aspekter på molntjänster”, 2011, s. 4

³³ Se exv. deras uttalande i ”Molntjänster och personuppgiftslagen”, sep. 2011

2.5 Globalisering och teknisk utveckling

I propositionen³⁴ till det som senare mynnade ut i personuppgiftslagen konstateras att utvecklingen inom informationstekniken har gått rasande fort under de senaste årtiondena. Tekniken blir allt kraftfullare och tillgängligheten allt enklare. I och med internets stora genomslag har det blivit enklare att sprida datainformation oavsett var informationen finns. Den informationstekniska utvecklingen har också ökat möjligheterna att dela och ta del av så kallad personanknuten information och uppgifter som lagras per automatik i och med endast användandet av datorer.³⁵ Det som tidigare fanns arkiverat och lagrat i fysisk form har istället tagit formen av så kallade ”elektroniska spår” vilka i sin tur kan användas för att kartlägga individers egenskaper och beteenden. I propositionen framkommer vidare att den nya teknikens möjligheter lätt kan användas på ett inträngande, övervakande eller annars kränkande sätt varför den också kan tänkas stå i strid mot vissa fundamentala demokratiska hörnstenar vilka värnar om individens integritet. Samtidigt som den tekniska utvecklingen möjliggör en integritetskränkande plattform måste denna hela tiden vägas mot andra demokratiska rättigheter och värden såsom yttrandefriheten varför avvägningen av en ny lagstiftning till följd av teknisk utveckling och globalisering i många fall blir svår. Härtill kommer dessutom att lagstiftningen inte bör hindra tekniska framsteg som visserligen bär vissa risker men som också har väsentliga fördelar.³⁶ I förarbetena lyfts dock inte endast internet fram som orsak till ny lagstiftning. Företeelser såsom moderna kort för exempelvis bussresor eller olika bonussystem är till följd av dess elektroniska karaktär också knutna till sådan information som lätt kan lämna elektroniska spår.³⁷

Den utveckling som skedde inför och under implementeringen av EG:s dataskyddsdirektiv³⁸ tog sig således uttryck i möjligheten för gemene man att besitta såväl som dela personuppgifter som tidigare visat sig vara mycket svår eller rent av omöjlig, mycket tack vare tillgängligheten till Internet. Med tiden har givetvis internets funktioner kommit att utvecklats till något mer än bara Internet där information genom sociala medier och så kallade molntjänster har gett upphov till såväl debatt som lagtekniska svårigheter.

Inför implementeringen av nu gällande lagstiftning såg lagstiftaren ett behov av att modernisera dåvarande datalagen till följd av möjligheten för allt fler individer att bruka internet och andra elektroniska företeelser på ett sätt som tidigare inte funnits. Nu liksom då har tekniken och globaliseringen hunnit ifatt gällande lagstiftning varför frågan om en ny och EU-anpassad dataskyddslag är ett hett ämne. Den väsentliga skillnaden ligger idag i att internet i sig inte är något nytt³⁹ utan i den verklighet att de funktioner och plattformar som vuxit fram tack vare internet har gett upphov till ytterligare frågetecken kring skyddet för enskilda personer med avseende på personuppgifter.

---

³⁴ prop. 1997/98:44

³⁵ prop. 1997/98:44 s. 30

³⁶ prop. 1997/98:44 s. 31

³⁷ prop. 1997/98:44 s. 30

³⁸ EG-direktivet 95/46/EG

³⁹ Se exv. KOM(2012) 9 s. 3 där internet fortfarande ansågs ”ligga i sin linda”

Dagens teknik har möjliggjort att enskilda på ett tidigare otänkbart sätt kan dela information om sina vanor och beteenden såväl offentligt som globalt. Det kanske mest uppenbara exempel på den utveckling som skett på internet är de webbplatser som bedriver verksamhet genom sociala medier där hundratals miljoner användare över hela världen delar resurser och information utan att kanske själva känna till det. Detta är dock inte det enda. Molntjänster (se 2.4) där information läggs på externa servrar kan också vara problematiska för skyddet av personuppgifter eftersom individer ofta tappar kontrollen över stundtals känsliga uppgifter som lagras på någon annans hårdvara.⁴⁰ De regler som infördes i och med implementeringen av EG:s dataskyddsdirektiv gjordes i en tid då internet fortfarande var nytt och då möjligheten att dela information inte var lika enkelt som det är idag. Den globalisering som skett under det senaste decenniet har möjliggjort att personkänsliga uppgifter kan samlas in, överföras och delas till ett enormt antal människor, över kontinenter inom loppet av bara några millisekunder.⁴¹

Det råder inget tvivel om att den tekniska utveckling och globalisering som skett på senare år har gett upphov till nya utmaningar. Frågor som var aktuella inför nu gällande personuppgiftslag tog främst sikte på hur lagstiftaren skulle utforma ett nytt regelverk för att tillgodose, ett för tiden nytt sätt att kunna dela ”små” mängder information över Internet samtidigt som den värnar om grundläggande fri- och rättigheter. Ännu sjutton år senare är en sådan ”dubbel” målsättning aktuell men den tekniska utveckling och globalisering som skett förhållandevis nyligen har förändrat omvärlden i grunden.⁴²

Idag överförs och delas informationsdata mellan miljontals individer, från en jurisdiktion till en annan från servrar som inte längre styrs lokalt utan genom fjärrstyrning på bara ett ögonblick.⁴³ Fenomen som Facebook, Twitter och molntjänster får personuppgiftslagen att kännas föråldrad.

2.6 Teknikoberoende och teknikneutral lagstiftning

Teknikoberoende och teknikneutral lagstiftning är i regel eftersträvansvärt när reglering av teknik skall tas fram. Det främsta argumentet för att möta en sådan strävan är att lagstiftningen skall bibehålla sin skärpa gentemot den tekniska utvecklingen samt att tekniken skall ”likabehandlas” för att därigenom inte i onödan hindra användningen av annan ny teknik⁴⁴. Att ta fram sådan lagstiftning kan vid första anblick låta tämligen enkelt, så är dock inte fallet. Att uppfylla ett ideal där regler i viss bemärkelse skall uppnå teknikneutralitet samtidigt som det finns politiska krav på att exempelvis rättsläget i redan existerande teknisk miljö inte skall förändras är svårt.⁴⁵

---

⁴⁰ KOM(2010) 609 slutlig, – ”ett samlat grepp på skyddet av personuppgifter i Europeiska unionen”, s. 2

⁴¹ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_en.pdf, 2012-08-13

⁴² KOM(2010) 609 slutlig, s. 2

⁴³ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_en.pdf, 2012-08-13

⁴⁴ M. Brinnen, ”Teknikoberoende yttrandefrihetsreglering?”, 1999 s. 30

⁴⁵ D. Westman, ”Teknikoberoende och teknikneutral lagstiftning”, 2010 s. 1

Att uppnå en reglering som är teknikberoende är således inte i första hand ett självändamål i sig utan snarare en lagteknisk metod vilken går ut på att tillgodose kraven på grundläggande rättsäkerhet.⁴⁶ För att få full förståelse för begreppens komplexitet måste den därför ges en definition. En sådan definition är inte helt entydig. Jurister och politiker använder ofta begreppen utan att närmare ge någon förklaring med vad som faktiskt avses med dessa. Daniel Westman skriver i sin publikation; ”teknikberoende och teknikneutral lagstiftning i Karnov nyheter att:

”/.../ jag har valt att använda beteckningen teknikberoende när en regel inte innehåller begrepp som knyter an till viss teknik. En regel anses vara teknikneutral när den har samma funktion oavsett teknisk miljö. Strävan efter teknikberoende regler tar alltså sikte på kriterierna för en rättsregels tillämplighet samtidigt som strävan efter teknikneutralitet är inriktad på lagstiftningens effekter”

Förklaringen ger såväl en förståelse för begreppens inbördes mening samtidigt som dess förhållande till varandra lyfts fram. En teknikberoende regel kan således vara teknikneutral även om det i realiteten ofta får olika funktion beroende på den tekniska miljö där den skall tillämpas. Exempelvis kan en upphovsrättslig ensamrätt (ett verk) omfatta såväl analoga som digitala exemplar och därför utgöra en teknikberoende utformning. Den digitala framställningen ställs i regel ut i betydligt fler exemplar än den analoga och ensamrätten kan därför få en annan funktion i denna miljö. Således blir en regel som är teknikberoende inte per automatik teknikneutral trots att verket förhåller sig på samma sätt oavsett teknisk miljö.⁴⁷ Exemplet visar på några av de svårigheter som uppstår när ”tekniska regler” skall införas. Det krävs alltså en teknisk förståelse hos den som skall utforma en teknikberoende rättsregel samtidigt som andra krav som ställs på lagstiftningen måste beaktas.

I propositionen⁴⁸ till nuvarande personuppgiftslagen kom regeringen fram till att ”den nya lagen” skall vara teknikberoende och därför tillämpas på såväl automatiserad behandling av personuppgifter som manuell behandling av personuppgifter. Skälen till detta berodde i första hand på att den nya lagen så lite som möjligt skulle hämma användningen av ny informationsteknik. Genom att personuppgiftslagen fått en teknikberoende ställning omfattas, till skillnad från datalagen⁴⁹, också manuell hantering av personuppgifter varför det inte längre finns skäl för användare att använda en föråldrad manuell hantering för att undvika hanteringsregler i lagen.⁵⁰ Lagstiftaren har alltså skapat en regel som inte knyter an till en viss teknik. Rättsregler som berör tekniska fenomen, inte minst internet, blir ofta mer än bara rättstekniskt arbete i den meningen att rättspolitiska frågor och fundamentala grundsatser ofta måste tas med i beräkningarna. Det är av den anledning en central fråga som måste beaktas när regelverk som berör teknik och personuppgifter aktualiseras.

---

⁴⁶ M. Brinnen, ”Teknikberoende yttrandefrihetsreglering?”, 1999 s. 30

⁴⁷ *ibid.*

⁴⁸ prop. 1997/98:44

⁴⁹ SFS 1973:289

⁵⁰ prop. 1997/98/44 s. 39

3. Rättsutvecklingen

3.1 Inledning

Skyddet för den enskildas personuppgifter har i takt med att samhället utvecklats kommit att förändrats avsevärt. Anledning härom beror främst på den globalisering och tekniska utveckling världen mött de senaste 30 åren. Redan på tidigt 70-tal infördes i Sverige en datalag vars syfte var att skydda den enskilda individen mot otillbörligt intrång i den personliga identiteten. En sådan lagstiftning ansågs viktig till följd av att samhället blev alltmer datoriserat. Under slutet på 80-talet blev det datoriserade samhället föremål för det på den tiden nya fenomenet internet vilket gav upphov till att personuppgifter på ett aldrig tidigare tänkbart sätt kunde spridas såväl inom som utanför landsgränsen på ett förbluffande enkelt vis. EU introducerade därför 1995 ett dataskyddsdirektiv vilket idag ligger till grund för den personuppgiftslagstiftning som Sverige tillämpar. Liksom internets framfart på slutet av 80-talet har samhället och världen idag stött på nya utmaningar. Dessa tar sig bland annat formen av sociala medier och så kallade molntjänster. EU-kommissionen har därför i ett förslag till Europaparlamentet föreslagit en ny reform av reglerna kring personuppgiftsskyddet. En reform vars främsta syfte är att uppnå en enhetlig rättslig ram som skall stärka den enskildas rättigheter, främja den inre marknaden på dataskyddsområdet samt minska krånglet för företagen.

3.2 Datalagen

I förarbetena till datalagen (1973:289) framkommer bland annat att lagen syftar till att skydda den enskilde mot sådant otillbörligt intrång i den personliga integriteten som kan bli följden av den alltmer utbredda dataregistreringen av personuppgifter samt att sådan personinformation inte får inrättas utan tillstånd från särskild myndighet, datainspektionen.⁵¹ Till denna lag finns också kompletterande bestämmelser om vissa särskilda förfaranden att finna i dataförordningen⁵². Sådana bestämmelser var exempelvis licensanmälan, tillståndsansökan eller bistånd till personer som är registrerade utomlands.

Det har tidigare framhållits att personuppgiftslagen bygger på en teknikberoende lagstiftning där såväl automatiserad behandling som manuell behandling faller inom lagens tillämpningsområde. Datalagen innehöll inte någon sådan bestämmelse utan tog endast sikte på grundläggande regler om inrättande av personregister med hjälp av automatisk databehandling (ADB).

---

⁵¹ prop. 1973:33 s. 1f.

⁵² SFS 1982:30

Ett personregister omfattades således endast av lagen om det fördes med hjälp av ADB, annan teknik föll sålunda utanför lagens tillämpningsområde.⁵³ Det stadgades vidare i 2 § datalagen att endast den som anmält sig till datainspektionen och därigenom fått licens hade rätt att inrätta och föra personregister. Datainspektionen granskade inte en sådan anmälan i sak utan gav bara den registeransvarige ett bevis om att anmälan gjorts.⁵⁴ Detta gamla system har i och med personuppgiftslagen avskaffats. Ansvar för att personuppgifter behandlas enligt lagen läggs istället i första hand på den som i faktisk mening behandlar uppgifterna.⁵⁵ Datainspektionen utövar istället tillsyn över att sådan rätt behandling efterlevs.⁵⁶

Det kan av ordalydelsen konstateras att det redan på tidigt 70-tal fanns ett behov av att modernisera lagstiftningen kring skyddet av personuppgifter till följd av ”den alltmer utbredda dataregistreringen”. Det som vid denna tid var nytt var alltså möjligheten att i datoriserad form lagra och behandla informationsdata. Med tiden kom dock datorer att bli mer än bara en lagringsplats för personuppgifter. Under slutet av 80-talet och början av 90-talet introducerades internet (se utförligare under 2.2) vilket innebar att informationsdata inte endast kunde lagras utan också med enkelhet spridas. I och med denna insikt fastslog Europaparlamentet i oktober 1995 direktivet 95/46/EG vilket har legat till grund för den lagstiftning som idag står att finna kring skyddet om personuppgifter.

3.3 EG:s dataskyddsdirektiv

Personuppgiftslagen grundar sig således på Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (i det följande endast EG-direktivet). EG-direktivet har en långtgående historia bakom sig som sträcker sig enda tillbaka till början av 1990-talet då kommissionen lämnade ett första förslag⁵⁷ om möjligheterna till ett fritt flöde av personuppgifter medlemsstaterna emellan. De förarbeten som står att finna till EG-direktivet har visserligen inte alls lika stor betydelse som de förarbeten som finns till dagens personuppgiftslag eftersom de varit föremål för stora förändringar och långa förhandlingar mellan medlemsstaterna men har ändå utgjort startskottet för den ”nya lagstiftningen”.⁵⁸

Syftet med EG-direktivet var att skapa en gemensamma hög nivå på integritetsskyddet för att möjliggöra ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstater vilket tidigare (innan internets blomstring) inte varit föremål för någon direkt prövning⁵⁹.

---

⁵³ prop. 1997/98:44 s. 31 f.

⁵⁴ ibid.

⁵⁵ Läsaren bör uppmärksamma att det finns undantagsregler till detta i fråga om överföring av personuppgifter till tredje land, se bl a. 36 § PuL

⁵⁶ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/43/60/4156fb10.pdf>, 2012-08-14

⁵⁷ COM (90) 314 final

⁵⁸ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 12 f.

⁵⁹ prop. 1997/98:44 s. 34

Målet med ett sådant fritt flöde av personuppgifter är i enlighet med EG-direktivet främst att; utöver de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt rätten till privatliv enligt artikel 1, underlätta den inre marknaden med fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital samtidigt som den enskilda personens grundläggande rättigheter skyddas.⁶⁰

Hur sådana villkor om personuppgifter utformas är upp till var och en av medlemsstaterna att bestämma så länge reglerna faller inom ramen för direktivet samt att de inte hindrar det fria flödet av personuppgifter inom unionen. Sverige kämpade hårt för att direktivet inte skulle stå i motsättning med den svenska offentlighetsprincipen samt annan grundreglering vilket också gav utdelning i direktivets ingress (punkt 72) vilken stadgar att hänsyn exempelvis skall tas till offentlighetsprincipen då direktivet implementeras i nationell rätt.⁶¹ Trots att varje nation inom unionen själv har rätt att utforma villkoren har alltså EG-direktivet och dess ramar i all väsentlighet legat till grund för den personuppgiftslagstiftning som idag gäller i Sverige. En lagstiftning som vid tiden för dess implementering behandlade gränsöverskridande spridning av personuppgifter likväl som behandling av automatiserad och manuell personuppgiftsbehandling.

3.4 Personuppgiftslagen

3.4.1 Inledning

Det har i det föregående konstaterats att personuppgiftslagen och Internet har väsentlig anknytning till varandra. I samband med att riksdagen antog personuppgiftslagen den 24 oktober 1998 drogs en massmedial uppståndelse igång rörande lagens syn på publicering av personuppgifter på Internet. Datainspektionen hade i skrivelser till regering redan innan lagen trädde i kraft framhållit behovet för kommuner och myndigheter att sprida information via Internet. Trots detta infördes ett förbud i enlighet med 33 § mot överföring av personuppgifter till tredje land. Ett förbud vilket i realiteten skulle göra det omöjligt att publicera personuppgifter på Internet eftersom sådana uppgifter skulle spridas till alla länder som är anslutna till Internet (frågan uppdagades i EU-domstolens s.k. konfirmandläarmålet)⁶².

---

⁶⁰ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 13

⁶¹ prop. 1997/98:44 s. 34 f.

⁶² ”När det gäller frågan om överföring av personuppgifter till tredje land har EG-domstolen i domen den 6 november 2003 i mål C-101/01 (det s.k. konfirmandläarmålet) slagit fast att det inte föreligger någon ”överföring av ... uppgifter till tredje land” i den mening som avses i artikel 25 i direktiv 95/46/EG när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet och den som tillhandahåller servertjänsten är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, oberoende av att uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land.”

Regeringen gav därför i uppdrag till Datainspektionen att utreda och lämna förslag till undantag till förbudsregeln vilket kom att mynna ut i en proposition⁶³ om personuppgiftslagens överföringsregler med förslag till ändring i 33 § och överföring till tredje land och 49 § om straff.⁶⁴ Ändringarna innebar att det inte längre skulle vara förbjudet att föra över personuppgifter om det tredje landet har en adekvat nivå för skydd av personuppgifter. Ändringarna medförde också att personuppgiftslagen i större utsträckning anslöt sig till den lydelse som står att finna i EG-direktivet samtidigt som lagen i högre grad inriktas på förfaranden som medför allvarliga integritetsrisker. Genom denna ändring underlättas användandet av modern teknik samtidigt som krav på adekvat säkerhet ställs.⁶⁵

3.4.2 Allmänna bestämmelser

Personuppgiftslagens syfte är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. I det bakomliggande EG-direktivet framhålls visserligen behovet av att åstadkomma ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna.⁶⁶ Det framgår emellertid i förarbetena till lagen att syftet i den ordalydelse som står att finna i lagens 1 § tillgodoser detta behov genom att lagstiftningen delvis är harmoniserad inom Europeiska unionen.⁶⁷

I lagens 3 § stadgas definitioner av viktigare uttryck och begrepp. Dessa bygger i sin helhet på vad som föreskrivits i artikel 2 i EG-direktivet och har för avsikt att ha samma innebörd inom hela Europeiska Unionen.⁶⁸ De för uppsatsen kanske viktigaste begreppen är *personuppgiftsansvarig*, *personuppgiftsombud* samt *behandling (av personuppgifter)*. Med lagen avses en *personuppgiftsansvarig* vara den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter. I samband med exempelvis molntjänster (se ovan under 2.4) utser ofta den personuppgiftsansvarige ett *personuppgiftsombud* vilken enligt definitionen i 3 § personuppgiftslagen är den fysiska person som, efter förordnande av personuppgiftsansvarige, självständigt skall se till att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt. En sådan *behandling av personuppgifter* är i enlighet med lagen varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering utplåning eller förstöring.⁶⁹

---

⁶³ prop. 1999/2000:11

⁶⁴ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 20 f.

⁶⁵ prop. 1999/2000:11 s. 1

⁶⁶ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 73

⁶⁷ prop. 1997/98:44 s. 114

⁶⁸ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 83

⁶⁹ SFS 1998:204 3 §

Frågor om vem som är personuppgiftsansvarig eller personuppgiftsombud samt om den informationsdata dessa besitter behandlas på ett korrekt sätt är i allra högsta grad aktuella. När personuppgiftslagen infördes 1998 gjordes detta mycket till följd av Internets ökade genomslagskraft. Idag står dock Sverige och Europa inför andra rättstekniska utmaningar i och med användandet av sociala medier och molntjänster varför nu gällande rätt i vissa avseenden kan uppfattas som föråldrad.

3.4.3 Tillämpningsområde

Personuppgiftslagen är en generellt tillämplig lag vilket framgår av 2 § i vilken det stadgas att;

”om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från denna lag, skall de bestämmelserna gälla.”

Tillämpningsområdet för lagen är således på grund av vissa särregler i annan lagstiftning inskränkt eller i vissa fall utökad.

Lagens tillämpningsområde kan sägas vara uppdelat i tre delar. I 4 § behandlas det territoriella tillämpningsområdet vilken baseras på artikel 4 i EG-direktivet.

Dess innebörd har varit mål för många tveksamheter. Många menar att bestämmelsen är oklar och svårtolkad samtidigt som den behandlar frågor av internationell karaktär varför endast de huvudregler som otvetydigt framgår av artikel valts att tas in i den svenska lagstiftningen. I väntan på en internationell lösning används därför datakommitténs uttalanden⁷⁰ som vägledning i praktiken.⁷¹ I den 5 § finns behandling av personuppgifter som omfattas av lagen (strukturerade personuppgifter). Bestämmelserna är avsedda att ha samma innebörd som artikel 3.1 och definition av register i artikel 2 c i EG-direktivet. Till skillnad från 1973 års datalags regler är tillämpningsområdet väsentligt vidare. Behandling enligt 5 § omfattar all helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter såväl som manuell. Det har dock införts ett undantag för sådan behandling av personuppgifter som inte är avsedda att ingå i en samling av strukturerade personuppgifter, så kallade ostrukturerade personuppgifter.⁷² Sådana generella undantag för behandling av personuppgifter anges i 5 a-8 §§.⁷³ 5 a § infördes per den 1 januari 2007 som ett led mot att åstadkomma en mer missbruksinriktad regleringsmodell. Undantagsregeln infördes i syfte att förenkla behandlingen i ostrukturerat material. Sådant material kan exempelvis vara text och ljud och bild som får brukas fritt så länge det inte kränker den registrerades personliga integritet.⁷⁴ Det är i sammanhanget viktigt att känna till att personuppgifter i strukturerat material ofta utgörs av register, databaser och ärende- och dokumenthanteringssystem. I det fall personuppgifter anses strukturerat gäller nämligen personuppgiftslagen i sin helhet. Såväl 4 § som 5 § samt i synnerhet 5 a § är intressanta ur ett modernt perspektiv.

---

⁷⁰ prop. 1997/98:44 s. 54

⁷¹ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 116

⁷² S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 119

⁷³ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 115

⁷⁴ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 129

Frågor som berör det territoriella tillämpningsområdet är av betydelse när personuppgifter behandlas i gränsöverskridande situationer likväl som frågan om personuppgifter som exempelvis publiceras på en Facebook-sida skall anses vara strukturerade eller inte.

3.4.4 Grundläggande krav på behandling av personuppgifter

De krav som ställs i lagen på behandling av personuppgifter stadgas i 9 § och måste alltid vara uppfyllda av den personuppgiftsansvarige. Dessa krav baseras på artikel 6 i EG-direktivet. Utöver dessa krav finns ytterligare vissa rekvisit som behandlingen måste kunna hänföras till, nämligen de som står att finna i 10 § personuppgiftslagen, uppräknningen stämmer överens med som i detta hänseende finns i artikel 7 i EG-direktivet och är uttömmande⁷⁵. Om dessa rekvisit inte är uppfyllda är det över huvud taget inte lovligt att behandla personuppgifter. Till detta kommer dessutom att speciella krav finns för behandlingen av personuppgifter som exempelvis avser känsliga uppgifter eller uppgifter om lagöverträdelse.

Innebär behandlingen av personuppgifter att dessa förs över till tredje land (vilket ofta är fallet på internet) måste också vissa grundläggande bestämmelser i 33-35 §§ efterföljas.⁷⁶ Det är viktigt att uppmärksamma att personuppgifter i ostrukturerat material undantas från bestämmelserna i såväl 9 § som 10 § vilket ofta är fallet på sociala medier. Den personuppgiftsansvarige bakom ett sådant socialt nätverk kan således besitta stora mängder ostrukturerade personuppgifter och därför falla inom ramen för lagens undantagsregler. I annat fall är det alltid den personuppgiftsregistrerades ansvar gentemot den registrerade (den som en personuppgift avser) att kraven i personuppgiftslagen alltid uppfylls vid behandlingen.

3.4.5 Överföring av personuppgifter till tredje land

Överföring av personuppgifter till tredje land regleras i 33-35 § personuppgiftslagen. Vad som avses med tredje land definieras vidare i 3 § som; *”en stat som inte ingår i Europeiska unionen eller som är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.”* Dessa bestämmelser grundar sig på vad som föreskrivs i artikel 25 och 26 i EG-direktivet vilka är detaljerade och komplicerade. I all enkelhet kan reglerna i artikel 25 och 26 sägas understryka att möjligheten av överföring av personuppgifter till tredje land endast är tillåtet om landet har en adekvat skyddsnivå. En sådan adekvat skyddsnivå bestäms genom en särskild beslutsprocedur. Vissa undantag⁷⁷ finns dock om överföringen av personuppgifter till tredje land med dålig skyddsnivå anses vara nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. På grund av artiklarnas komplexitet valde riksdagen att i den svenska lagstiftningen inte införa mer komplicerade regler än nödvändigt i förhållande till EG-direktivet.⁷⁸

---

⁷⁵ prop. 1997/98:44 s. 64

⁷⁶ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 192 f.

⁷⁷ Se uttömmande uppräknning av undantag från förbudet under 34 § PuL

⁷⁸ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 443 f.

Reglerna i 33 § kom emellertid att ändras (se utförligare under 3.4) till följd av den tekniska utveckling och globalisering som skedde innan och under tiden för lagens ikraftträdande (se exv. NJA 2005 s 361 vilken visar på 33 § komplexitet).⁷⁹

Undantagsreglerna i 5 a § för behandling av personuppgifter i ostrukturerat material har vid upprepade tillfällen belysts. Liksom i många andra fall är sådant ostrukturerat material undantagna förbudsreglerna i 33 §§ under förutsättning att den personuppgiftsansvarige inte uppsåtligen eller av grov oaktsamhet kränker den registrerades personliga integritet genom att föra över personuppgifter till ett tredje land som inte har en adekvat skyddsnivå⁸⁰. Det är av särskilt intresse att belysa överföringen av personliga uppgifter till ett tredje land eftersom frågan i allra högsta grad aktualiseras när personuppgifter görs tillgängliga på sociala medier och molntjänster. I en globaliserad värld torde det vara eftersträvansvärt att söka uppnå en stark och enhetlig rättslig ram som kan stärka den enskildas rättigheter såväl inom Europiska unionen som utanför.

3.5 EU:s förslag till uppgiftsskyddsförordning

Europeiska unionens dataskyddsdirektiv⁸¹ av den 24 oktober 1995 var en milstolpe i dataskyddets historia. Dess mål var, vilket också nämnts tidigare, att garantera en fungerande inre marknad samtidigt som den skyddar den enskildas grundläggande fri- och rättigheter, mål som än idag är högst relevanta. Dock har tiden hunnit ikapp flera av direktivets regler vilket har gett upphov till att dess innebörd inte längre är helt enhetligt och resurseffektiv.⁸² Genom Sociala nätverk, molntjänster, och smart cards lämnar vi elektroniska spår för varje steg vi tar. I en sådan ”brave new data world” behövs en robust lagstiftning som är framtidssäker och lämpad för den digitala världen.⁸³ Därför har kommissionen i förslag till ny allmän uppgiftsskyddsförordning till Europaparlamentet sett över möjligheterna till att dataskyddet omdanas i grunden. För att förbereda en sådan reform av EU:s dataskydd inledde kommissionen redan 2009 offentliga samråd och dialoger med berörda parter vilket mynnade ut i offentliggörande av kommissionens meddelande av den 4 november 2010 ”ett samlat grepp på skyddet av personuppgifter i Europeiska unionen.”⁸⁴ Detta meddelande ligger tillsammans med kommissionens meddelande av den 25 januari 2012 ”skydd av den personliga integriteten i en uppkopplad värld” till grund för det förslag som kommissionen ställde till Europaparlamentet om en allmän uppgiftsskyddsförordning vilket offentliggjordes så sent som den 25 januari 2012.

---

⁷⁹ Se exv. NJA 2005 s 361. Domen visar på reglernas komplexitet i den bemärkelse att HD ändrade tingsrättens och HovR domslut i fråga om tillämpning av 33 § PuL genom vägledning av EU-domstolens mål C-101/01 varvid det framkom hur reglerna i artikel 25 skall tolkas.

⁸⁰ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 447

⁸¹ EG-direktivet 95/46/EG

⁸² KOM(2012) 9 slutlig, s. 3

⁸³ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_en.pdf, 2012-08-16

⁸⁴ KOM(2012) 9 slutlig, s. 3

Europeiska kommissionen kommenterade behovet av ny reglering av dataskyddet i sitt pressmeddelande som:

”/.../ De tekniska framstegen och globaliseringen har i grunden förändrat det sätt på vilket våra uppgifter samlas in, görs tillgängliga och används. Dessutom har de 27 EU-länderna genomfört 1995 års regler på olika sätt, vilket har lett till skillnader i hur de faktiskt tillämpas.”⁸⁵

Av diskussioner som förts inom EU har det på ett tydligt sätt framkommit att såväl enskilda personer som företag vill att kommissionen gör en genomgripande reform av dataskyddet i EU. Kommissionen har därför föreslagit en enhetlig rättslig ram som skall stärka den enskildas rättigheter, främja den inre marknaden på dataskyddsområdet samt minska krånglet för företagen.⁸⁶ För att möta en sådan önskan har kommissionen föreslagit följande komponenter:

- *”En **förordning** (som ersätter direktiv 95/46EG) med allmänna EU-regler och skydd av personuppgifter.*
- *Ett **direktiv** (som ersätter rambeslut 2008/977/RIF) med regler om skydd av personuppgifter som behandlas i samband med förebyggande, utredning, avslöjande eller lagföring av brott och därmed förbunden rättslig verksamhet.”⁸⁷*

Den senare av de två komponenterna kommer i linje med avgränsningen inte att behandlas utförligare. I det meddelande⁸⁸ som förslaget till förordningen baseras på har såväl regleringar som kommer att bibehållas, såsom vissa grundläggande fri- och rättigheter, som nya regleringar lyfts fram. Förslaget till den nya förordningen stipulerar alltså flera likheter med EG-direktivet men också en mängd skillnader. Tre av dessa skillnader vilka mer eller mindre har direkt tillämpning på sociala nätverk och molntjänster skall i det kommande analyseras på djupet som ett led i att söka svar på om personuppgiftslagen är otidsenlig i en globaliserad och uppkopplad värld.

---

⁸⁵ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/46&format=HTML&aged=1&language=SW&guiLanguage=en>, 2012-08-16

⁸⁶ KOM(2012) 9 slutlig, s. 3 f.

⁸⁷ KOM(2012) 9 slutlig, s. 4

⁸⁸ KOM(2012) 9 slutlig

4. Analys av dataskyddsförordningens viktigaste förändringar – ur ett EU-rättsligt och svenskt perspektiv

4.1 Inledning

I Europakommissionens faktablad; *”why do we need an EU data protection reform?”* lyfts de elva viktigaste förändringarna i förslaget till en ny dataskyddsförordning fram i en överskådlig sammanställning, dessa är:

1. ***“A ‘right to be forgotten’ will help people better manage data-protection risks online. When they no longer want their data to be processed and there are no legitimate grounds for retaining it, the data will be deleted.***
2. ***Whenever consent is required for data processing, it will have to be given explicitly, rather than be assumed.***
3. ***Easier access to one’s own data and the right of data portability, i.e. easier transfer of personal data from one service provider to another.***
4. *Companies and organisations will have to notify serious data breaches without undue delay, where feasible within 24 hours.*
5. *A single set of rules on data protection, valid across the EU.*
6. *Companies will only have to deal with a single national data protection authority – in the EU country where they have their main establishment.*
7. *Individuals will have the right to refer all cases to their home national data protection authority, even when their personal data is processed outside their home country.*
8. ***EU rules will apply to companies not established in the EU, if they offer goods or services in the EU or monitor the online behaviour of citizens.***
9. *Increased responsibility and accountability for those processing personal data.*
10. *Unnecessary administrative burdens such as notification requirements for companies processing personal data will be removed.*
11. ***National data protection authorities will be strengthened so they can better enforce the EU rules at home.”***⁸⁹

Ovan har de skillnader som för uppsatsen känns mest relevanta markerats i fet stil. Dessa punkter kan i sin tur delas in i tre underkategorier vilka presenteras nedan.

---

⁸⁹ http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_en.pdf, 2012-08-16

Punkterna 1-3 primära syfte är att förbättra *individens möjlighet att kontrollera sina personuppgifter*. Punkten 8 kan sägas fall inom ramen för *behovet av flexibla verktyg och mekanismer för att möta globaliseringens utmaningar* (tredje lands omfattning av EU-regler) medan den elfte och sista punkten har till syfte att *förbättra individens sätt att utöva sina rättigheter*. Dessa av författaren valda punkter är alla förknippade med hanteringen av personuppgifter via sociala nätverk och molntjänster.

Punkterna 5 och 7 är av intresse för unionens likabehandling och inre marknadsaspekter men har inte direkt koppling till sociala medier och molntjänster och kommer därför inte att behandlas utförligare.

4.2 Förbättra individens möjlighet att kontrollera sina personuppgifter

4.2.1 Rätten att bli glömd

4.2.1.1 Enligt EG-direktivet och Personuppgiftslagen

”Rätten att bli bortglömd” har i EG-direktivet preciserats i artikel 12 b vilken ligger till grund för 28§ personuppgiftslagen om rättelse. Denna bestämmelse innehåller regler om den registrerades rätt att på begäran få personuppgifter snarast rättade, blockerade eller utplånade. Dessa regler behöver dock inte tillämpas i fall då materialet är ostrukturerat i enlighet med 5 a §.⁹⁰ Regeringen har dock i propositionen⁹¹ ”översyn av personuppgiftslagen” tydliggjort att:

”Det kan naturligtvis vara av väsentligt intresse för den registrerade att felaktiga personuppgifter på begäran korrigeras även i ostrukturerat material. Att den personuppgiftsansvarige fortsätter att behandla direkt felaktiga personuppgifter trots att den registrerade har begärt rättelse får dock i regel betraktas som en sådan behandling som inte är tillåten enligt den föreslagna missbruksregeln.”⁹²

Således måste den registeransvarige i enlighet med gällande lagstiftning korrigera personuppgifter även i ostrukturerat material om sådana uppgifter visar sig vara felaktiga eller missvisande. I och med ett eventuellt införande av kommissionens förslag till en dataskyddsförordning kommer möjligheten att bli bortglöm, ”the right to be forgotten”, uttryckligen bli en skyldighet för den registeransvariga att efterfölja.

Kommissionen har i sitt förslag till en dataskyddsförordning efterlyst en mängd fundamentalt viktiga förändringar (se listan ovan under 4.1). Vissa förändringar bygger på modifieringar av redan etablerade regler medan andra är helt nya.

---

⁹⁰ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 415

⁹¹ prop. 2005/06:173

⁹² prop. 2005/06:173, s. 40

4.2.1.2 Enligt förslaget till ny uppgiftsskyddsförordningen

Anledningen till varför punkterna 1-3 fått en så betydande roll i sammanhanget beror i första hand på att användarna av sociala medier och molntjänster ofta inte är medvetna om den väldiga mängd personuppgifter som faktiskt samlas in och lagras. Enligt undersökningen; ”Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the Europeans Union”⁹³ uppger 70 % av de tillfrågade att de var oroad för hur företagen använder deras uppgifter och de anser att de bara har ringa eller ingen kontroll över sina egna uppgifter.

74 % vill ge sitt uttryckliga medgivande innan deras uppgifter samlas in och behandlas på internet. Den enskilda individen vet alltså inte vad som händer med deras uppgifter, hur de behandlas och lämnas ut samt för vilka ändamål. Sällan känner de heller inte till deras rättigheter på Internet.⁹⁴ Genom reformen av EU:s dataskyddsregler avser kommissionen att kunna garantera att uppgifter som samlas in via sociala medier inte skall kunna användas lika lättvindigt som i dagens dataskyddsdirektiv och personuppgiftslag. Detta skall genomföras genom att det införs:

- ”ett uttryckligt krav på att sociala nätverkstjänster (och andra registeransvariga) ska minimera mängden personuppgifter om användare som de samlar in och behandlar,
- ett krav på att den förvalda inställningen ska vara att uppgifter inte är offentliga,
- en uttrycklig skyldighet för registeransvariga att radera en individs personuppgifter om individen uttryckligen begär det och det inte finns några legitima skäl att ha kvar uppgifterna.”⁹⁵

Blir förslaget till en ny allmän uppgiftsskyddsförordning verklighet kommer alltså sociala nätverkstjänster i enlighet med artikel 17 vara skyldiga att omedelbart radera en användares personuppgifter fullständigt, om denna begär det.

4.2.2 Samtycke

4.2.2.1 Enligt EG-direktivet och Personuppgiftslagen

Vad gäller samtycke finns i personuppgiftslagen flera bestämmelser som tar hänsyn till individens samtycke till behandling av personuppgifter. Dessa bygger bland annat på EG-direktivets artikel 7 om principer som gör att uppgiftsbehandling kan tillåtas. I lagens 10 § 1 stycket framkommer att samtycke är ett grundläggande krav för att den registeransvariga över huvud taget skall få behandla personuppgifter (se utförligare under 4.4.3). Ett sådant samtycke definieras som:

*”Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne.”*⁹⁶

---

⁹³ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/742&format=HTML&aged=1&language=SW&guiLanguage=en>, 2012-08-16

⁹⁴ KOM(2012) 9 slutgiltig, s. 4

⁹⁵ KOM(2012) 9 slutgiltig, s. 5

⁹⁶ PuL 3 §

Vissa regler kring samtycke av känsliga uppgifter står att finna i lagens 15 §. Sådana personuppgifter får behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna.

Det kan sålunda konstateras att det i gällande svensk rätt finns vissa regleringar som behandlar såväl rätten att bli bortglömd, om än i annan ordalydelse som regler vilka avser behovet av ett uttryckligt samtycke. Liknande regler finns i något omarbetat form också att finna i kommissionens förslag till en ny dataskyddsförordning.

4.2.2.2 Enligt förslaget till ny uppgiftsskyddsförordningen

Genom den nya förordningen vill kommissionen också garantera att när en individs samtycke behövs skall det ges uttryckligen genom en tydligt jakande handling och lämnas frivilligt.⁹⁷ I dagsläget är det inte alltid självklart att det på ett tydligt och adekvat sätt framgår att samtycke till en tjänst måste accepteras. Ofta är sådana avtal inbakade och krångliga att förstå varför den enskilda individen ofta är omedveten om att denna faktiskt avgivit ett godkännande till behandling av dess personuppgifter till den persongiftsansvarige bakom ett socialt nätverk eller molntjänst. Genom att tydliggöra en sådan handling torde man också kunna öka individens medvetenhet.

4.2.3 Dataportabilitet

I den nya dataskyddsförordningen artikel 18 finns regler kring dataportabilitet vilka har till syfte att garantera att den enskilda individen har lätt tillgång till sina egna uppgifter och har rätt att, dels få en kopia av de lagrade uppgifterna, dels frihet att flytta uppgifterna (dataportabilitet) till en annan tjänsteleverantör utan hinder.⁹⁸ Möjligheten att flytta personuppgifter till en annan tjänsteleverantör, exempelvis en ett socialt nätverk med bättre villkor för användaren utan några hinder har många likheter med möjligheten att bli ”bortglömd” enligt punkt 1. Tanken är att individen skall ha rätt att återkalla sina uppgifter (foton, listor över vänner o.dyl.) från en tjänst till en annan i den mån detta är tekniska möjligt utan att stöta på hinder från den registeransvarige.⁹⁹ Någon liknande bestämmelse om uppgiftsportabilitet står ej att finna i dagens lagstiftning men är en bestämmelse som går i samma riktning som den tekniska utvecklingen.

4.2.4 Analys

Kommissionen har i sin förordning försökt framhäva betydelsen av att öka möjligheten för individen att kontrollera sina personuppgifter genom vissa modifikationer av EG-direktivets bestämmelser. Som tidigare också nämnts finns regler i 28 §, personuppgiftslagen som i viss bemärkelse avser att ge individen en ”rättighet att blir bortglömd” genom att hans eller hennes personuppgifter snarast rättas, blockeras eller utplånas.

---

⁹⁷ KOM(2012) 9 slutlig, s. 6

⁹⁸ ibid.

⁹⁹ KOM(2010) 609 slutlig, s. 8

Denna reglering skiljer sig emellertid åt från den som stipuleras i artikel 17 förordningen genom att begreppet ”bortglömd” och ”raderas” har införts i lagtexten samtidigt som det tvetydiga begreppet ”blockering” undviks. Artikelns huvudsakliga syfte och dess väsentliga skillnad från 28 § personuppgiftslagen är att förtydliga individens rättighet att få sin information omedelbart raderad om denne drar tillbaka sitt samtycke, inklusive skyldigheten för den registeransvarige att underrätta tredje parter om den registrerades begäran att få alla länkar eller kopior av personuppgifterna raderade.¹⁰⁰

Genom att exempelvis införa frister för att besvara förfrågningar från enskilda, gör det möjligt att utöva sina rättigheter elektroniskt eller genom att fastställa att tillgången till personuppgifter i princip är gratis hoppas kommissionen att rätten att bli bortglömd också används i praktiken¹⁰¹.

Kommissionen ger i dess meddelande¹⁰² till Europaparlamentet ett exempel som belyser just rätten att bli bortglömd på sociala medier.

”En europeisk student är med i en social nätverkstjänst på internet, och bestämmer sig för att begära ut alla personuppgifter tjänsten har om honom. När han gör det inser han att tjänsten samlar in mycket mer uppgifter än han var medveten om, och att en del personuppgifter som han trodde hade raderats för länge sedan fortfarande lagras. Reformen av EU:s dataskyddsregler ska garantera att detta inte längre händer /.../ I det här fallet skulle alltså den sociala nätverkstjänsten vara skyldig att omedelbart radera studentens personuppgifter fullständigt.”¹⁰³

Precis som rätten att bli bortglömd finns i personuppgiftslagen flera bestämmelser som reglerar samtycke. I nu gällande rätt är samtycke av behandling av personuppgifter av begripliga skäl ett grundläggande krav för att den registeransvariga (i strukturerat material) över huvud taget skall få företa sig med personuppgifter. Reglerna i den nya dataskyddsförordningen har inte till syfte att rubba ett sådant grundläggande krav utan istället utöka det. Genom att samtycke måste ges explicit och inte ”antas” (vilket är fallet på vissa sociala medier) hoppas kommissionen kunna öka individens medvetenhet. Genom reformen ställs ett krav på att den förvalda inställningen på tjänster som behandlar personuppgifter skall vara att uppgifter inte är offentlig.¹⁰⁴ I dagens lagstiftning finns inte ett sådant krav trots förhållandevis sträng reglering kring samtycke.

Avslutningsvis skall också möjligheten till dataportabilitet eller uppgiftsportabilitet omnämnas. Regler kring rätten till uppgiftsportabilitet står att finna dataskyddsförordningens artikel 18. Liknande bestämmelser finns ej i gällande rätt. Innebörden är alltså att individen skall ha rätt att utan hinder från den registeransvariga att flytta uppgifter från en tjänst till en annan under förutsättningen att personuppgifterna behandlas på elektronisk väg och i ett strukturerat och allmänt använt format.

---

¹⁰⁰ KOM(2012) 11 slutlig, s. 9

¹⁰¹ KOM(2010) 609 slutlig, s. 8

¹⁰² KOM(2012) 9 slutlig, s. 4

¹⁰³ KOM(2012) 9 slutlig, s. 4 f.

¹⁰⁴ KOM(2012) 9 slutlig, s. 5

Genom införandet av en sådan bestämmelse kan användaren av exempelvis molntjänster begära att erhålla en kopia på de uppgifter som håller på att behandlas samt föra över dessa till en annan molntjänst som har fördelaktigare användarvillkor. Genom ett sådant förfarande återkallas också uppgifterna från den tidigare registeransvarige. Regleringen torde ge den enskilda individen ökad möjlighet att själv kontrollera och bestämma över sina personuppgifter.

4.3 Behovet av flexibla verktyg och mekanismer för att möta globaliseringens utmaningar

4.3.1 Tredje lands omfattning av EU-regler

4.3.1.1 Enligt EG-direktivet och Personuppgiftslagen

Under 3.4.5 presenterades reglerna kring överföring av personuppgifter till tredje land. Dessa tar emellertid endast hänsyn till de fall då personuppgifter förs från Sverige till annat tredje land och inte vice versa. Sådana liknande bestämmelser finns också i den nya dataskyddsförordningen under kapitel V. Vad som är nytt och som varken står att finna i EG-direktivet eller personuppgiftslagen är att registeransvariga i länder etablerade utanför EU vars syfte är att bjuda ut tjänster inom EU också under vissa förutsättningar kan komma att omfattas av EU-regler.

4.3.1.2 Enligt förslaget till ny uppgiftsskyddsförordning

Dagens alltmer globaliserade värld innebär att personuppgifter överförs över geografiska gränser genom virtuella mekanismer och lagras på servrar i flera länder. I takt med att molntjänster blir mer och mer vanligt förekommande ökar också trafiken av sådana uppgifter som lagras på så kallade fjärrservrar. Denna tekniska utveckling har lett till att de nuvarande formerna av överföring till länder utanför EU behöver förbättras i fråga om huruvida tredje land har adekvata skyddsåtgärder för behandling av personuppgifter.¹⁰⁵ För att möta en sådan utmaning har kommissionen i förslag till Europaparlamentet föreslagit tydligare regler för när EU-lagstiftning är tillämplig på registeransvariga utanför EU. Förslagets syfte står att finna i artikel 3.2. Dess innebörd ligger i att varor och tjänster som bjuds ut till individer i EU eller när dessas beteende övervakas också skall omfattas av EU-regler.¹⁰⁶ Reglerna stipulerar vidare att ett den registeransvarige i ett tredje land som inte håller en viss adekvat skyddsnivå måste utnämna en företrädare. En sådan företrädare kan kontaktas av alla inom EU tillsynsmyndigheter. Företrädarens skyldigheter finns i artikel 25 genom vilken vissa rekvisit räknas upp, exempelvis måste företrädaren vara etablerad i den medlemsstat som den registeransvarige bjuder ut tjänster till. Genom en sådan lagstiftning ges individen ett fullgott skydd också för tjänster som inte per se är etablerade inom EU. En tjänst vars etableringsställe är utanför EU men vars tjänst utövas inom EU kan alltså bli föremål för EU-regler.

---

¹⁰⁵ KOM(2012) 9 slutlig, s. 10

¹⁰⁶ KOM(2012) 9 slutlig, s. 11

4.3.2 Analys

Den nya regleringen om tredje lands omfattning av EU-regler är i teorin mycket god. Genom att införa en bestämmelse om när en registeransvarig kan komma att omfattas av EU-rättsliga regler torde öka säkerheten och förtroendet för individen. Frågan uppkommer dock huruvida regeln i praktiken har något direkt tillämpning på exempelvis molntjänster som frekvent byter servrar. Molntjänster bygger, vilket tidigare också framhållits på en teknik där företagen utnyttjar fjärrservrar.

Att avgöra var en sådan server är ”etablerad” kan stundtals vara mycket svårt eftersom det kan skilja sig från dag till dag (därav namnet ”fjärrserver”). Det ter sig därför sannolikt svårt att i realiteten, men för det sagt inte omöjligt, bruka regeln tillfullo på molntjänster. Det bör dock uppmärksammas att det tidigare inte funnits någon bestämmelse som tar hänsyn till just berörda scenario varför dess innebörd också är mycket intressant.

Bestämmelsen torde sättas i annan dager om den tillämpas på sociala nätverk som har en fast etableringspunkt utanför Europa men vars syfte är att bjuda ut tjänsten för den europeiska individen. Exempelvis kan Twitter tänka omfattas av vissa EU-rättsliga regler om den nya dataskyddsförordningen blir verklighet eftersom deras säte i dagsläget är i San Francisco, USA¹⁰⁷ samtidigt som de bjuder ut sin tjänst till en europeisk marknad. Ett sådant scenario skulle alltså innebära att europeiska användare skulle ha rätt att med omedelbar verkan bli ”bortglömd” om denne begär det eftersom de EU-rättsliga reglerna uppställer en sådan rättighet, regler som per se inte gäller en användare utanför EU.

4.4 Förbättra individens sätt att utöva sina rättigheter

4.4.1 Enligt EG-direktivet och Personuppgiftslagen

Enligt 2 § personuppgiftsförordningen¹⁰⁸ är datainspektionen tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen. Enligt 1 § i förordning (2007:975) med instruktion för Datainspektionen har de till uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet krängs genom behandling av personuppgifter. För att upprätthålla en sådan uppgift har regeringen genom personuppgiftsförordningen gett Datainspektionen befogenhet att utfärda föreskrifter rörande behandling av personuppgifter. Dess befogenheter sträcker sig i dagsläget inte mycket längre än till just detta vilket också har ifrågasatts. I mitten på 2008 förslög därför integritetsskyddskommittén i SOU 2008:3 att dess roll breddas och utvecklas.¹⁰⁹ Datainspektionen menade att dess befogenheter i jämförelse med motsvarande myndigheter i andra länder är betydligt mer inskränkt. I utredningen förslög intresseskyddskommittén att Datainspektionens uppdrag skall utvidgas för att följa den tekniska utvecklingen.¹¹⁰

---

¹⁰⁷ <https://twitter.com/about/contact>, 2012-08-22

¹⁰⁸ SFS 1998:1191

¹⁰⁹ S. Öman – H-O. Lindblom, ”Personuppgiftslagen – en kommentar”, 2011, s. 30 f.

¹¹⁰ <http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2008/datainspektionen-efterlyser-integritetsskyddslag-och-utokade-befogenheter/>, 2012-08-22

Dessvärre har utredningen inte blivit mer än just en utredning. Göran Gräslund, Datainspektionens generaldirektör, kommenterar bristen på Datainspektionens befogenheter:

”Datainspektionen har idag stora svårigheter att hjälpa enskilda som kränks av andra enskilda. Det finns anledning att fundera på möjligheterna att stärka myndighetens roll i det avseendet. I samband med en sådan utredning bör man granska hur motsvarande myndigheter i övriga EU är uppbyggda och vilka verktyg och befogenheter de har försetts med”¹¹¹

Det kan således konstateras att Datainspektionen i dagsläget saknar verktyg och befogenheter för att kunna tillgodose individens rättigheter inom området för skyddet av personuppgifter. Trots det faktum att den registrerade enligt personuppgiftslagen har rätt till exempelvis information från den registeransvariga enligt reglerna i 23-26 §§ är det alltså i dagsläget svårt att utöva denna rätt. På grund av bland annat sådana brister har regler kring myndigheters oberoende och befogenheter därför diskuterats flitigt i förslaget till ny dataskyddsförordning.

4.4.2 Enligt förslaget till ny uppgiftsskyddsförordning

Det har ovan kunnat konstateras att många individer inte känner till sina rättigheter på Internet. Kommissionen har därför föreslagit att stärka de nationella dataskyddsmyndigheternas (i Sverige datainspektionen) oberoende och befogenheter. Avsikten med detta är att göra sådana myndigheter mer förberedda på att ta itu med klagomål, genomföra utredningar, fatta bindande beslut och påföra verkningfulla och avskräckande sanktioner.¹¹² Genom en ökad medvetenhet och förstärkta myndighetsbefogenheter torde också sociala medier och molntjänster anpassa sig till de krav lagen ställer på behandling av personuppgifter. Göran Gräslund har i ett uttalande till SvD:s i artikel *”EU kritiserar Facebook”*¹¹³ i vilken det framgår att Facebook gör delar av användares personuppgifter offentliga sagt:

”- Även vår svenska lagstiftning har dataskyddsdirektivet som grund, men det betyder inte att det här strider mot svensk rätt, säger Göran Gräslund.”

Nuvarande svensk lagstiftning tillåter alltså sociala medier att i viss utsträckning och under vissa förhållanden göra personuppgifter offentliga. Genom att öka individens sätt att utöva sina rättigheter och myndigheters möjlighet att tillgodose dessa torde också möjligheterna för registeransvariga att behandla, lämna ut och lagra personuppgifter minska eller åtminstone förbättras. Den registrerades rättigheter står i huvudsak att finna i förordningens tredje kapitel artiklarna 11 och 12 vilka ställer krav på den registeransvariga att tillhandahålla klar och tydlig samt lätt tillgänglig information. Vidare förpliktigats den registeransvariga att införa rutiner som den registrerade kan använda för att utöva sina rättigheter.¹¹⁴

---

¹¹¹ ibid.

¹¹² KOM(2012) 9 slutlig, s. 6

¹¹³ http://www.svd.se/nyheter/inrikes/eu-kritiserar-facebook_4717267.svd, 2012-08-16

¹¹⁴ KOM(2012) 11 slutlig, s. 8

4.4.3 Analys

Det råder inget tvivel om att Datainspektionens oberoende och befogenheter är förhållandevis små (åtminstone sett ur ett EU-perspektiv). Kommissionens förslag till Europaparlamentet om en allmän uppgiftsskyddsförordning genomsyras av en önskan att uppnå en enhetlig rättslig ram med avseende på behandling av personuppgifter.

För att uppnå en sådan enhetlig ram och samtidigt tillgodose individens rätt att utöva sina rättigheter föreslås alltså att de nationella myndigheterna ges stärka befogenheter och ökat oberoende. Inte minst i Sverige torde en sådan utveckling vara mycket önskvärd. För att regleringar kring rätten att bli bortglömd, tydligare samtycke och uppgiftsportabilitet skall få en praktisk verkan måste den fundamentala mekanismen som tillgodoser dessa regleringar också ha verktyg och befogenheter som möter en sådan efterfrågan. Just på sociala nätverk och molntjänster har det visat sig att det finns stark koppling mellan behandlingen av personuppgifter och den enskilda individens omedvetenhet (se under 4.2). Genom att förbättra individens kontroll över personuppgifter samtidigt som reglerna blir enhetliga inom hela EU, det vill säga även för tredje lands verksamhet som berör européer och dessutom ge individen en förbättrad möjlighet att med kraft utöva sina rättigheter och faktiskt få dessa tillgodosedda är den nya förordningen betydligt bättre anpassad till den globalisering och tekniska utveckling vi idag möter. Trots detta har Datainspektionen i sitt yttrande till förslaget tagit upp flera aspekter som direkt berör ovan nämnda punkter.

4.5 Datainspektionens yttrande till förslag om ny uppgiftsskyddsförordning

Ovan har de skillnader som är av störst betydelse för sociala medier och molntjänster främst belysts ur ett EU-rättsligt perspektiv. Det förslag om allmän uppgiftsskyddsförordning som kommissionen lämnat har också hunnit bli föremål för datainspektionen vilka i ett yttrande av den 12 mars 2012 gav sin syn på förslaget ur ett svenskt perspektiv. I huvudsak välkomnar datainspektionen många av de tankar som uttryckts i förslaget, i synnerhet möjligheten att få till stånd en mer enhetlig tillämpning av de gemensamma dataskyddsreglerna. Datainspektionen menar att det finns många positiva och önskvärda inslag i förslaget men också vissa brister, såväl generella som mer specifika.¹¹⁵

---

¹¹⁵ Diarienumr 250-2012 - Kommissionens förslag till dataskyddsförordning (KOM (2012) 11 slutgiltig)

4.5.1 Generella synpunkter

4.5.1.1 Offentlighetsprincipen

Datainspektionen lyfter fram vikten av offentlighetsprincipen och menar att denna måste erkännas i artikel och inte endast som en ingresspunkt. I förhållande till dataskyddsdirektivet¹¹⁶ där offentlighetsprincipen erkänns genom ingresspunkt 72 föreslås den nya regleringen ske i en förordning varför också varje artikel är direkt tillämpbar i medlemsstaten.

De menar också att en förutsättning för att i svensk rätt få ta del av offentliga handlingar är att handlingen bevaras. I svensk rätt behandlas sådana regler i arkivlagen.¹¹⁷ För att den nya regleringen om ”rätten att bli glömd” skall bli tillämpbar måste närmare analys göras av de svenska arkivreglerna.¹¹⁸ Frågan är intressant eftersom ”rätten att bli glömd” på sociala medier eller molntjänster idag inte finns. Ur ett svensk perspektiv kan en sådan bestämmelse stå i motsats till den överordnade offentlighetsprincipen.

4.5.1.2 Harmlös personuppgiftsbehandling

Ovan har innebörden av de svenska undantagsreglerna i 5 a § personuppgiftslagen redogjorts genom vilken det framkommer att olika typer av personuppgifter kräver olika nivåer av skydd. Vissa situationer är således mer riskfyllda och behöver därför strängare reglering. I förslaget finns inget som tyder på att hänsyn tas till detta. Datainspektionen menar att det måste finns förenklade regler för vardaglig och icke riskfylld behandling av personuppgifter för att regler kring dataskyddet skall bli effektivt och vinna acceptans hos medborgarna. De poängterar också att det inte borde vara antalet anställda (se exempelvis artikel 28 i förslaget till ny dataskyddsförordning) på ett företag som avgör huruvida ett företag är skyldigt att dokumentera personuppgiftsbehandling utan istället hur pass riskfylld personuppgiftsbehandlingen är.¹¹⁹ Många av de undantagsregler som idag står att finna i svensk rätt är direkt tillämpbara på just sociala medier. Det måste således göras en bedömning huruvida det är eftersträvansvärt att bibehålla undantagsregler som förenklar vardaglig behandling av personuppgifter eller om alla uppgifter skall erhålla samma typ av skydd. I det fall EU kommer fram till att lika skydd gäller för alla uppgifter kommer med stor sannolikhet sociala medier och molntjänster få se över sin verksamhet i grunden.

---

¹¹⁶ EG-direktivet 95/46/EG

¹¹⁷ SFS 1990:782

¹¹⁸ Diariern 250-2012, s. 2

¹¹⁹ Diariern 250-2012, s. 3

4.5.2 Särskilda synpunkter

I artikel 2 p.2 menar datainspektionen att gränsen för vad som utgör behandling av privat natur måste klargöras. Gränsen mellan privatundantagen och förordningens tillämpning måste tydliggöras när det gäller spridning av uppgifter i samband med enskildas Internetanvändning.¹²⁰ Sådan enskild Internetanvändning kan exempelvis vara Facebook eller Twitter.

Artikel 17 ”rätten att bli glömd” menar datainspektionen är en god tanke. Principen att inte behöva acceptera att en uppgift bevaras längre än nödvändigt finns redan idag. Vad som är nytt i bestämmelsen är dock att uppgiften också skall kunna raderas vare sig det är personuppgiftsbehandling som sker för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller om uppgiften lämnats ut till tredje part. Datainspektionen har svårt att se hur denna regel skall tillämpas i praktiken och är rädda för att den inte kommer få den effekt som avses.¹²¹

Rätten till dataportabilitet (se ovan under 4.2.3) enligt artikel 18 bör analyseras närmare i fråga om upphovsrätt.

4.5.3 Analys

De generella synpunkter och artiklar som just belysts är alla viktiga för sociala medier och molntjänster i den bemärkelsen att de enligt förordningens förslag i mångt och mycket ger den enskilda individen vissa utökade rättigheter och i viss mån ökat skydd. Datainspektionen kan sägas ha, mot bakgrund av ett svenskt perspektiv, ifrågasatt dess tillämplighet i praktiken. Det kan således sägas finnas ett behov av å ena sidan en eftersträvan av enkelhet för enskilda individer, det vill säga undantagsregler för vardagliga ändamål såsom Facebook eller Twitter och å andra sidan en strävan att öka skyddet för den enskildes behandling, spridning och lagring av personuppgifter. En sådan motstridighet av önskat resultat visar på den komplexitet som ligger bakom en ny enhetlig reglering i en digitaliserad och globaliserad värld. Samtidigt som vikten av ny reglering som presenterats lyfts fram finns det också vissa svårigheter att implementera dessa, mycket till följd av den intressekonflikt som finns mellan å ena sidan rätten till skydd av behandling av personuppgifter och å andra sidan vissa grundläggande fri- och rättigheter såsom offentlighetsprincipen och yttrandefriheten. Den förordning som kommissionen ställt till Europaparlamentet har dock i det stora hela välkomnats av Datainspektionen. Historien förtäljer dock inte i dagsläget huruvida denna förordning kommer att ratificeras som den är eller om ytterligare förändringar och regleringar måste ske.

---

¹²⁰ Diariernr 250-2012, s. 4

¹²¹ Diariernr 250-2012, s. 7 f.

5. Sammanfattning och slutsatser

Tanken med reformen är alltså att skapa ett modernt, starkt, enhetligt och heltäckande personuppgiftsskydd för EU:s individer för att därigenom främja deras förtroende för digitala tjänster såsom sociala medier och molntjänster. Många av de nya och modifierade regler som står att finna i förordningen är inte bara önskvärda utan också direkt nödvändiga för att upprätthålla ett system där den enskildas integritet och personuppgifter skyddas samtidigt som det fria flödet av sådana uppgifter tillgodoses.

Mycket av den kritik personuppgiftslagen och därigenom indirekt EG-direktivet fått bygger i grund och botten på dess ”snävhet”. Trots att bestämmelser som reglerar exempelvis rätten att snarast få information rättad, blockerad eller utplånad eller regler kring vad som gäller om information överförs till tredje land faktiskt finns är dessa i realiteten mycket svåra att tillämpa. Anledningen härom beror på flera faktorer. Bland annat känner den enskilda individen i dagsläget inte till att personuppgifter faktiskt behandlas i så stor utsträckning som de görs (se exemplet om studenten under 4.2.1) vilket innebär att dess möjlighet att utöva sina rättigheter i det närmaste försummas. I det fall den enskilda individen faktiskt utövar sina rättigheter saknar den tillsynsmyndighet, Datainspektionen, som behandlar sådana frågor resurser, verktyg och befogenheter för att bemöta ett sådant utövande. Dessutom fanns tidigare inga regler som reglerade vad som gäller när företag använder sig av så kallade molntjänster, det vill säga samlar information om individer på servrar såväl inom som utanför EU.

Genom de punkter som djupare analyserats under kapitel 4 torde många av dessa problem försvinna eller åtminstone förbättras. Tack vare tydligare regler om rätten att bli bortglömd och ökade initiativ för ett uttryckligt samtycke samt nya regler kring dataportabilitet ökar individens kontroll och medvetande. Att dessa rättigheter dessutom ges en ärlig chans att faktiskt utövas genom stärkta nationella tillsynsmyndigheter samtidigt som EU-reglerna i vissa fall blir tillämpbara på företag som exempelvis bedriver verksamhet genom molntjänster med säte utanför EU ges ett enhetligt och ökat skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter inom hela Unionen. Givetvis är de punkter som behandlats i denna uppsats inte de enda som torde förbättra personuppgiftsskyddslagstiftningen men dess innebörd är tveklöst av betydande karaktär. Det bör erinras om att bakgrunden till den allmänna uppgiftsskyddsförordningen i mångt och mycket bygger på de utmaningar som den tekniska utvecklingen och globaliseringen ställt oss inför.

I motiveringen till förordningen framkommer nämligen att:

”Den snabba tekniska utvecklingen har ställt oss inför nya utmaningar vad gäller skyddet av personuppgifter. Omfattningen på datadelning och insamling av uppgifter har ökat spektakulärt. Tekniken gör det möjligt för både privata företag och myndigheter att använda sig av personuppgifter i en helt ny omfattning när de bedriver sina verksamheter. Enskilda personer gör allt oftare personlig information tillgänglig för offentligheten och globalt. Tekniken har omvandlat såväl ekonomin som samhällslivet.”¹²²

Med detta sagt uppkommer alltså frågan om personuppgiftslagen är otidsenlig i en alltmer globaliserad och uppkopplad värld? Jag menar att personuppgiftslagen i flera avseenden är bra. Den är tydlig, lätt att följa och förhållandevis uttömmande, åtminstone med de tillägg som gjorts. Dock saknar den regler som är funktionella och tillämpbara i den digitaliserade värld vi lever i idag. Samtidigt som jag kan hålla med Datainspektionen i dess yttrande om att den nya förordning som kommissionen ställt till Europaparlamentet måste analyseras djupare i vissa avseende tycker jag att mycket av det som presenteras ligger helt rätt i tiden. Genom reformen kommer först och främst individerna gynnas genom att deras skydd för personuppgifter stärks. Detta främjar individens förtroende för de digitala tjänsterna. Samtidigt kommer reformen avsevärt underlätta och förenkla de rättsliga förutsättningarna för företag. En sådan utveckling stimulerar ekonomin och gör EU konkurrenskraftigt. En förordning som är modern, stark, enhetlig och heltäckande behövs. I en digitaliserad, globaliserad och uppkopplad värld är inte längre personuppgiftslagen tidsenlig.

---

¹²² KOM(2012) 11 slutlig, s. 1

Källförteckning

Offentligt tryck

EU

Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG - om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

COM (90) 314 final – Rapport från kommissionen - Första rapporten om genomförandet av dataskyddsdirektivet (95/46/EG).

KOM(2010) 609 slutlig – Kommissionens meddelande till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén - ett samlat grepp på skyddet av personuppgifter i Europeiska unionen.

KOM(2012) 9 slutgiltig – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén – Skydd av den personliga integriteten i en uppkopplad värld. En europeisk ram för personuppgiftsskydd för tjugohundralet.

KOM(2012) 10 slutgiltig – Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv - om skydd för enskilda personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter.

KOM(2012) 11 slutgiltig – Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning – om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning).

Sverige

Prop. 1973:33. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen, m.m.

Prop. 1997/98:44. Personuppgiftslag.

Prop. 1999/2000:11. Personuppgiftslagens överföringsregler

Prop. 2005/06:173. Översyn av personuppgiftslagen

SOU 2008:3. Skyddet för den personliga integriteten - Bedömningar och förslag

Diariernr 250-2012 – Yttrande - Kommissionens förslag till dataskyddsförordning (KOM (2012) 11 slutgiltig)

Litteratur

Lindberg, Agne – Westman, Daniel, ”Praktisk IT-rätt”, 2002, Nordstedts Juridik

Forsman, Malin, ”Internetpublicering och sociala medier – en juridisk vägledning”, 2011, Nordstedts Juridik

Edwards, Lilian – Waelde, Charlotte ”Law & the Internet – regulating cyberspace”, 1997, Hart Publishing

Sandgren, Claes, ”Rättsvetenskap för uppsatsförfattare – Ämne material, metod och argumentation”, 2007, Nordstedts Juridik

Beynon-Davies, Paul, ”e-business”, 2004, Palgrave Macmillan

Carlén-Wendels, Thomas, ”Nätjuridik”, 2000, Nordstedts Juridik

Öman, Sören – Lindblom, Hans-Olof, ”Personuppgiftslagen. En kommentar”, 2011, Nordstedts Juridik

Hellström, Roger, ”På molnfronten intet nytt? Vissa rättsliga aspekter på molntjänster”, 2011, Ny Juridik 2:11 s. 37

Moreira, Mikael ”Lov & Data”, 2010

Brinnen, Martin, ”Teknikoberoende yttrandefrihetsreglering? Diskussionsunderlag för anpassning av det särskilda yttrandefrihetsskyddet i TF och YGL till IT-utvecklingen”, 1999

Westman, Daniel, ”Teknikoberoende och teknikneutral lagstiftning”, 2010

Datainspektionens informationsbroschyr, ”Myndigheter, företag och andra organisationers ansvar för Personuppgifter i sociala medier”, augusti 2010

Europakommissionens faktablad, ”Why do we need an EU data protection reform”, 2012

Europakommissionens faktablad, ”How will the EU’s reform adapt data protection rules to new technological developments”, 2012

Elektroniska källor

”Privatpersoners användning av datorer och internet -11”, Statistiska Centralbyrån, 2012,
http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0108_2011A02_BR_IT01BR1201.pdf
(Hämtad 2012-04-18)

”Artikel 29-gruppen”, Datainspektionen,
<http://www.datainspektionen.se/om-oss/internationellt-arbete/artikel-29-gruppen1/>,
(Hämtad 2012-08-22)

”Myndigheter, företag och andra organisationers ansvar för Personuppgifter i sociala medier”, Datainspektionen, augusti 2010,
<http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/sociala-medier/>,
(Hämtad 2012-08-13)

”Datainspektionen efterlyser integritetsskydd och utökade befogenheter”,
Datainspektionen, 16 juni 2008,
<http://www.datainspektionen.se/press/nyheter/2008/datainspektionen-efterlyser-integritetsskyddslag-och-utokade-befogenheter/>, (Hämtad 2012-08-22)

”Why do we need an EU data protection reform”, Europakommissionen, 2012,
http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1_en.pdf,
(Hämtad 2012-08-16)

”How will the EU’s reform adapt data protection rules to new technological developments”, Europakommissionen, 2012,
http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/8_en.pdf,
(Hämtad 2012-08-13)

Europakommissionen pressmeddelande, 25 januari 2012,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/46&format=HTML&aged=1&language=SW&guiLanguage=en>, (Hämtad 2012-08-16)

”Behandling av personuppgifter – Information om personuppgiftslagen”,
Justitiedepartementet, 2006,
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/43/60/4156fb10.pdf>, (Hämtad 2012-08-14)

Ström, Sofia, ”EU kritiserar Facebook”, 14 maj 2010,
http://www.svd.se/nyheter/inrikes/eu-kritiserar-facebook_4717267.svd, (Hämtad 2012-08-16)

<https://twitter.com/about/contact>, (Hämtad 2012-08-22)

http://sv.wikipedia.org/wiki/Anv%C3%A4ndargenererat_inneh%C3%A5ll
(Hämtad 2012-05-11)

Rättsfallsförteckning

Högsta Domstolen

NJA 2005 s 361 – ”Fråga, i mål om brott mot personuppgiftslagen (1998:204), om uppgifter som lagts ut på en hemsida på Internet därigenom överförts till tredje land samt om de utlagda uppgifterna utgjort känsliga personuppgifter. Även fråga om gärningen är att anse som ringa.”

EU-domstolen

Mål C-101/01 – ”Domstolens dom den 6 november 2003. Brottmål mot Bodil Lindqvist. Begäran om förhandsavgörande: Göta hovrätt - Sverige. Direktiv 95/46/EG - Tillämpningsområde - Offentliggörande av personuppgifter på Internet - Platsen för offentliggörandet - Begreppet överföring av personuppgifter till tredje land - Yttrandefrihet - Huruvida ett större skydd för personuppgifter i nationell lagstiftning i en medlemsstat är förenligt med direktiv 95/46.”